NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 263 | Łódź, Poniedziałek, 16 listopada 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, מאנטאג פ' ויצא ב' כסלו תרצ"ז | 14-טער יאהרגאנג

לאגע אין מאדריד א גינסטיגע

100 אויפשטענדער-אעראפלאנען פערניכטעט פון 28. אקטאבער

נייער לופט-אנגריף אויף מאדריד

מאדריד, 15 (ספ. טעל.)

„דהאוואס" מעלדעט, אז דער קאמיטעט צו פערטיידיגען די הויפטשטאט האט נעכטען ארויסגעגעבען א קאמוניקאט, וועלכער שטעלט פעסט, אז די לאגע ארום מאדריד איז א גינסטיגע, דער קאמוניקאט פאדערט אויף צום ווייטערדיגען ווידערשטאנד.

מאדריד, 15 (ספ. טעל.)

די צייטונג „מונדא אברערא" שטעלט פעסט, אז פון 28 אקטאבער זענען פערניכטעט געווארען איבער 100 אעראפלאנען פון די אויפשטענדער, אין דער לופט און אויף די פליה-פלעצער.

מאדריד. 15 (ספ. טעל.)

היינט איז קיין גרויסע ענדערונג אין דער לאגע נישט פארגעקומען. קאבאלערא איז צוריקגעקומען קיין מאדריד, וואס בעווייזט, אז די פערבינדונג מיט בארצעלאנא איז א נארמאלע. ס'איז אויך צוריקגעקומען דער אויסערן-מיניסטער דעל וואיא.

מאדריד 15 (ספ. טעל.)

די אויפשטענדער האבען היינט געווארפען באמבעס אויף מאדריד צווישן דער ציוויל-בעפעלקערונג זענען פערהאן 50 טויטע, די גרעסטע צאהל פרויען און קינדער. די אויפשטענדער האבען היינט ווייטער געליטען א מפלה ביי קאסא-דעל-קאמפא.

אין דער היינטיגער בעשיסונג פון מאדריד האבען אנטיילגענומען 22 עראפלאנע. 2 באמבען-עראפלאנען האט דאס רעגירונגס-מיליטער אראפגעשאסען.

די אויפשטענדער האבען היינט געפרובט צו אטאקירען מיט מאראקאניש מיליטער. זיי זענען אפגעשטויסען געווארען מיט שווערע פערלוסטען, זיי האבען פערלוירען דערביי 3 טאנקען.

וואס מעלדען די אויפשטענדער

טענעריפא. 15 (ספ. טעל.)

די אויפשטענדער מעלדען, אז זיי בעשיסען מאדריד פון הארמאטען, ארויסרופענדיג פיל שרפות

מ'שטעלט זיך אפ דערויף צו מ'וועט דארפען פערניכטען מאדריד דורך ארטילעריע. אויב ס'וועט פעשלאסען ווערען, אז נישט, וועט די בעלאגערונג לאנג דויערען. גענ. פראנקא לייקענט, דאס ער זאל האבען ערקלערט, אז ער וועט באמבארדירען מאדריד און די שטאט אויסגלייכען מיט דער ערד.

נאך די סטודענטען-געשעהענישען אין ווילנא

ווילנא, 15 (ספ. טעל.)

אין צוזאמענהאנג מיט די סטודענטען-געשעהענישען דעם 12 און 13 ד. ח. זענען פערהאלטען געווארען עטליכע צוואנציג פערזאן צו דער דיספאזיציע פון דער געריכטס-מאכט. אין רעזולטאט פון דער אויספארשונג זענען צוויי אוניווערזיטעטס-סטודענטען איינגעזעצט געווארען אין ארעסט.

אלס צייכען פון פראטעסט אויף דער דעציזיע פון דער אוניווערזיטעטס-מאכט, וועלכע האט נישט געוואלט מסכים זיין צו בעשטימען בעזונדערע ערטער פאר יודישע סטודענטען, האט א גרופע סטודענטען דורך דעמאנסטראציע זיך פערמאכט אין אקא-דעמישען הויז. די דעמאנסטראציע האט א רוהיגען פערלויף.

א וויסטער סקאנדאל

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון קהלה-ראט אין לאדז

מיאוסע זידלערייי צווישען אדוו. ווייצמאן און פראפעס מינצבערג.—אדוו. ווייצמאן ווארפט פאר דעם פראפעס מינצבערג מיסברויכען ביי די קהלה-וואהלען.—פראפעס מינצבערג האלט דעם אדוו. ווייצמאן פאר א שותף צו די פארגעווארפענע מיסברויכען. — אדוו. ווייצמאן דערצעהלט איצט סודות פון די קהלה-וואהלען מיט קנאפע 5 יאהר צוריק. פראפעס מינצבערג ערקלערט די סודות פאר אונבעגרינדעט.—פארוואס האט אדוו. ווייצמאן אזוי לאנג פערשוויגען די וואהל-מיסברויכען?— צי זענען טאקע פארגעקומען מיסברויכען?—ביידע צדדים וועלען מוזען ציהען קאנסעקווענצען פון די נעכטיגע געגענזייטיגע פארוואורפען.

קלאהרקייט

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון קהלה-ראט איז געקומען צו א „צוזאמענשטויס", איבער וועלכען מ'טאר בשום אופן נישט אריבערגעהן צו דער טאג-ארדנונג.

מיר האבען דא צו טון מיט 2 אנגעזעהענע כלל-טוער, וועלכע האבען זיך יעדער אויף זיין ארט ערווארבען די אנערקענונג פון דעם שיכט, וועלכען יעדער פון זיי רעפרעזענטירט. דאס איז נישט געווען קיין מחלוקה צווישען צוויי נישט-ערנסטע און נישט-בעדייטענדע פערזאנען, נאר א שווערער קאנפליקט, וועלכער דערגעהט צו א געזעלשאפטליכען סקאנדאל. אויב דאס אלץ זאל נישט ווי אמשנעלסטען אויפגעקלעהרט ווערען.

די פארוואורפען, וואס זענען געמאכט געווארען פון איין און פון דעם צווייטען צד זענען צו וואגיגע, אז די יודישע געזעלשאפטליכקייט זאל דאס האלטען פאר א איבערגעהענדען עפיזאד און זאל שנעל וועגען דעם פערגעסען. און כדי נישט מעהר צו פערפלאנטערן און פערשלעפען דעם ענין מוז געפינען ווערען דער וועג פון א קלאהרען און עפענטליכען ריין-מאכען פון דער לופט. אין איצטיגען מאמענט האבען מיר גרויסע זארגען, און מיר דארפען נישט פערטיפען די קאנפליקטען איבערליך. דער בעסטער אופן פון ליקווידירען דעם דאזיגען אונאנגענעהמען פאל, וואס איז פארגעקומען אויף דער נעכטיגער זיצונג פון קהלה-ראט איז קלאהרקייט וואס איז אין דעם אלעם אמת און וואס נישט. די ערקלערונג דארף קומען פאר דער יודישער בעפעלקערונג. ביידע כלל-טוער, וועלכע זענען אנגאזשירט אין בעכט גען קאנפליקט זענען צו ערנסט, אז מ'זאל דעם ענין גיך יונגשעצען.

די יודישע בעפעלקערונג פערלאנגט קלאהרקייט.

* * *

בעכטען אין אוונד איז פארגעקומען א זיצונג פון קהלה-ראט. אויף דער טאג-ארדנונג האט זיך געפונען איין פונקט, און בעמליך: דער צוגאב-בודזשעט אויפ'ן יאהר 1936 אויף א סומע פון 38,048 זל. גאנץ אומגעריכט איז אבער אויף דער זיצונג בעקומען צו א שרעקליכן סקאנדאל, בעת וועלכען ס'זענען געפאלען זידעל-ווערטער, וועלכע מ'הערט נישט אפט אין א פארלאמענטארישער אינסטיטוציע... ס'האט זיך געקענט אויסדוכטען, אז די זיצונג וועט זיכער אויפגעריסען ווערען, אבער דער סקאנדאל האט זיך איינגעשטילט און די זיצונג איז דערפיהרט געווארען ביז'ן סוף.

אין אנהויב פון דער זיצונג לעגט פאר פרנס האלבערשטאט צו בעערען דעם אנדענק פון פערשטארבענעם ד"ר יהושע טהאן. אלע פערזאמעלטע הויבען זיך אויף פון די ערטער.

דאן לעגט פאר אדוו. ווייצמאן צו בעערען דעם אנדענק פון די 2 טראגיש — אומגעקומענע יוסף בערקאוויטש און ישראל זענדעל. דער פארשלאג ווערט אנגענומען און דאן בעהמט דער קהלה-ראט אן שטעהענדיגערהייט פאלגענדע רעזאלוציע:

„די יודישע בעפעלקערונג אין אונזער שטאט לעבט איבער שווערע מאמענטען. די נישט-געהאמעוועטע אגיטאציע פון די עגדעקעס, וועלכע פראפאגירט שנאה צו יודען, וועלכע פראקלאמירט לאזונגען פון עקסטערמינאציע פון יודען פון אלע געביטען פון לעבען, צוצונעהמען ביי זיי די רעכט, קאמף מיט יודען — גיט פרוכטען. מ'ווענדעט אן געגען יודען אנפאלען דורך שלאגען, פערניכטען זייער פערמעגען און שטערונגען אויסצופיהרען זייער מלאכה. אלץ אפטער ווערען די פאלען פון מארד. די אומגעקומענע מיאדעצקי, גליצענשטיין, בערקאוויטש, זענדעל, דאס זענען די נעמען פון עטליכע נאר אומשולדיגע יודישע קרבנות דורה א פערהעלטנישמעסיג קורצער צייט.

אלס מענשען און אלס בירגער-יודען פערלאנגען מיר שוין, און דער קהלה-ראט, אלס רעפרעזענטאנט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז ווענדעט זיך צו דער הויכער רעגירונג מיט דער בימע צו ווענדען די אויפמערקזאמקייט אויף די לאדזער פאלען און ארויסצוגעבען פעראָרד־נונגען, וועלכע זאלען ווירקליך פערזיכערען דער יודישער בעפעלקערונג פון אונזער שטאט די זיכערקייט פון לעבען, געזונד, פערמעגען און ארבייט."

דאן טראגט אדוו. ווייצמאן אריין פאלגענדע רעזאלוציע:

„די לעצטע וואהלען צום שטאט-ראט אין לאדז האבען ארויסגעוויזען א ראדיקאלע ענדערונג אין די שטימונגען און שטרעבונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז. דער היינטיגער צוזאמענשטעל פון דער יודישער קהלה, וועלכע איז בשעתו געוועהלט געווארען מיט קינסטליכע מיטלען דורך דער „אגודה" און דעם פראפעס מינצבערג, ענטשפרעכט נישט די היינטיגע פערהעלטנישען און די איצטיגע קהלה רעגירט געגען דעם ווילען פון דער יודישער בעפעלקערונג. דאס רופט ארויס פערביטערונג, נאכמעהר דערפאר, וואס די קהלה רעכענט זיך נישט מיט די אלגעמיינע נויטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, נאר ס'ווערען פאוואריזירט אייגענע מענשען און אייגענע אינסטיטוציעס. דאס אפלעגען די קהלה-וואהלען איז וואהרשיינליך פארגעקומען לויט דער אינטערווענץ פון די פעראינטערעסירטע. אלס צייכען פון פראטעסט לעג איך פאר, אז דער קהלה-ראט זאל זיך אנערקענען אלס אויפגעלעזען".

פראפעס ליבערמאן האלט, אז מ'דארף זיך נישט אריינלאזען אין חקירות וועגען דעם, פארוואס די קהלה-וואהלען זענען אפגעלעגט געווארען, ווייל קיינער ווייסט נישט, וואס פארא סיבות ס'זענען געווען צום אפלעגען די וואהלען.

פראפעס מינצבערג נעהמט א ווארט און זאגט: „אלס פראפעס פון דער קהלה און אלס דער, וועלכער האט אדורכגעפיהרט די וואהלען צו דער איצטיגער קהלה, פראטעסטיר איך געגען דעם אויסדרוק, וועלכען ס'האט בענוצט אדוו. ווייצמאן, אז דער איצטיגער צוזאמענשטעל פון דער קהלה איז א קינסטליכער. אויב דער צוזאמענשטעל איז ווירקליך א קינסטליכער, האב איך דעמאלט געהאט פאר א שותף דעם אדוו. ווייצמאן, ווייל אהן איהם האב איך גארנישט דעמאלט געטון."

אדוו. ווייצמאן שרייט אויס פון ארט: ליגנער, ליגנער! איך פערלאנג א געזעלשאפטליך געריכט."

פראפעס מינצבערג: אזוי איז עס ווי איך האב געזאגט און אויב אדוו. ווייצמאן האט זיך איצט אויסגעקירעוועט אין אן'אנדער זייט, האב איך גאר נישט געגען דעם, ווייטער פראטעסטיר איך געגען די אויסדרוקען פון אדוו. ווייצמאן, אז די קהלה איז נאר פאר אייגענע אינסטיטוציעס. איך שטעל פעסט, אז די קהלה איז די רעפרעזענטאנץ פאר אלע אינסטיטוציעס, וואס נויטיגען זיך אין הילף.

אדוו. ווייצמאן זאגט: אויב ס'איז שוין געקומען צו א דיסקוסיע, וויל איך אפערירען מיט פאקטען. מיר ווייסען אלע ווי ס'זענען פארגעקומען די וואהלען צו דער איצטיגער קהלה. ס'האבען געשטימט „טויטע". הונדערטער מענשען האבען ערקלעהרט, אז זיי האבען נישט געשטימט און פונדעסטוועגען איז געווען אפגעשטראכען, אז זיי האבען געשטימט. איך וויל, אז פראפעס מינצבערג זאל מיך צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט דערפאר. איך וועל ברענגען אהער הונדערטער עדות, וועלכע וועלען אונטער א שבועה ערקלערען, אז אימיצער האט פאר זיי געשטימט ביי די קהלה-וואהלען. אין איין וואהל-אורנע האט מען געפונען אין פעקלעך הונדערטער שטימען פון א געוויסער ריכטונג, וועלכע זענען דורך א געהיימער האנד דארט אריינגעשיט געווארען, און דעמאלט ביים צעהלען די שטימען האב נאר איך אליין פראטעסטירט און פערלאזען די זיצונג. אויב ה' מינצבערג האט זיך ערלויבט צו זאגען, אז איך בין געווען א מיט-שותף צו די דאזיגע מאכינאציעס, האב איך געמוזט רעאגירען אויף דעם אופן, ווי מ'וואלט נישט געדארפט רעאגירען אויף א זיצונג פון קהלה-ראט. הגם מ'קען אויך רעדען דא וועגען מיסברויכען און נישט אנשטענדיגע זאכען. איך ענטשולדיג זיך נישט פאר ה' מינצבערג, נאר פאר'ן קהלה-ראט, פאר מיין אויסדרוק, נישט וועלענדיג מיטמאכען די קאמעדיע וואס מען שפילט א כסדר און דעם באלאגאן, פערלאז איך די זיצונג.

אדוו. ווייצמאן איז ארויס אין קארידאר און זיך שוין געהאט אנגעטון דעם מאנטעל. אין דעם מאמענט איז אויף דער טריבונע ארויף פראפעס מינצבערג, וועלכער האט אין א שרעקליך אויפגערעגטען צושטאנד אנגעהויבען צו קלאפען אין טיש

(ווייטער זעה 8-טע זייט)

ענגלאנד איז נישט געגען

דעם נייעם טראקטאט-ברוך פון די דייטשעז

מ'האט נאר דאס געדארפט מאכעז אויף אנ'אנדער אופן

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.)

רויטער ביורא מעלדעט: דייטשלאנד האט געפיהרט אונטערהאנדלונגען מיט ענגלאנד און אנדערע מלוכות וועגען דער מעגליכקייט פון א רעוויזיע פון דער קלאוזולע אין ווערסיילער טראקטאט, וואס איז נוגע דעם אינטערנאציאנאלען טייכען-פערקעהר. די אונטערהאנדלונגען זענען געגאנגען פאמעליך און זענען נישט פארענדיגט געווארען. דאך האט דייטשלאנד, נישט אויסשפענדיג אלע מיטלען וועגען א פארשטענדיגונג, איינזייטיג געקינדיגט דעם אפמאך. דייטשלאנד האט געקענט רופען א קאנפערענץ אין דער פראגע, אזוי ווי דאס האט געטון טערקיי אין דער פראגע פון די דארדאנעלען און דייטשלאנד וואלט זיכער בעקומען די הסכמה פון די 16 מלוכות, אבער ס'קען נישט געפעלען די מעטאדע, וועלכע ווערט אנגעווענדעט דורך דייטשלאנד.

בריסעל, 15 (ספ. טעל.)

ס'בעשטעטיגט זיך די ידיעה, אז די פראנצויזישע רעגירונג האט איבערגעשיקט אין איהר אמבאסאדע קיין בעלגיען און אין אנדערע מלוכות אינסטרוקציעס וועגען דעם נעקינדיגטען טייך-אפמאך דורך דייטשלאנד.

דאס דאזיגע פראבלעם האט א גרויסע בעדייטונג פאר בעלגיען, וועלכע האט אויפ'ן רהיין א פלאטילע פון 1000 שיפען.

אין דער פאריזער פרעסע האט די גאנצע געשיכטע קיין גרויסען אפקלאנג נישט געפינען.

פייערליכע אויפנאהמע

פאר מארשאל רידז-שמיגלי איז פאמערן

בידגאשטש, 15 (ספ. טעל.)

מארשאל רידז-שמיגלי איז היינט פייערליך אויפגענומען געווארען דורך דער גאנצער בעפעלקערונג אין בידגאשטש. דאן איז דער מארשאל אפגעפאהרען קיין וויזשיסק, וואו ס'איז פארגעקומען א פייערונג איבערצוגעבען דער ארמעע 16 שווערע מאשינען-געוועהרען און 32 פערד.

דער מארשאל איז בעגריסט געווארען דורך אנ'עולם פון 40 טויזענד מאן.

דער מארשאל האט געהאלטען א רעדע וועגען דער אפפערוויליגקייט פון דער בעפעלקערונג פאר דער ארמעע.

גלח טשעטשאק פרעדיגט

אז דער עולם וויל דעמאנסטרירעז

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)

אין היגען גענעזישען זאל איז היינט פארגעקומען א פארלעזונג פון גלח טשעטשאק וועגען דער „יודען-פראגע" אין ליכט פון קריסטליכער עטיק". אין זאל איז נישט געווען קיין גרויסער עולם, אמסייסטען זענען געווען פרויען און א היפש ביסעל סטודענטען. נאך דער פארלעזונג האבען די פערזאמלטע געמאכט אנטיסעמיטישע אויסרופען און גע-רופען איינצוארדנען א דעמאנסטראציע. גלח טשעטשאק איז צוריק ארויף אויף דער טריבונע און איין נאמען פון דער קריסטליכער עטיק האט ער גערופען נישט ארויסצוגעהן קיין מהומה און נישט איינצוארדנען קיין דעמאנסטראציע. די פערזאמעלטע האבען איהם געפאלגט און זענען זיך רוהיג פונאנדערגעגאנגען.

סענסאציאנעלע ארעסטען פון דייטשען

סומען פאר אין גאנץ סאוו.-רוסלאנד

מאסקווא 15 (ספ. טעל.)

אויסער די 7 ארעסטירטע דייטשען זענען דורכגעפיהרט געווארען ארעסטען פון דייטשע בירגער אין גאנץ רוסלאנד. אין לענינגראד זענען ארעסטירט געווארען 11 דייטשע בירגער, צווישען זיי 3 אינזשיניערן.

אין נאוואסיבירסק— 1 דייטשער אינזשיניער. א חוץ דעם זענען ארעסטירט געווארען פיל דייטשען אין קיעוו און כארקאוו. זיי ווערען בעשולדיגט אין שפיאנאזש. און ס'דראהט זיי א גרויסע שטראף.

די דייטשע אמבאסאדע האט פראטעסטירט אין אויסערן-קאמיסאריאט.

Dr. REICHER
פאלודביאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע פעראטונגען פון פסיכא - אנאליז
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אווענד.
זונטאג און חגאות פון 9—12.

די מאדערנע
טאנץ-שולע
אויף פיעטריקאווער 89
קווער אפיצינע פארטער
אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען
דיפלאמירטען טאנץ-לעהרער
S. RUBINSZTAJN
נעמט אן אמשרייבונגען פאר אנפאנגער
טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אווענד.
בעמ. פאר אוועגסירטע שבת און זונטאג פראקטישע לעקציעס.
ספעציעלע שטונדען פאר
לאנג-געקליידעטע.
מיט אכטונג
דיפלאמירטער טאנץ-לעהרער
ס. רובינשטיין

DR. MED. H.
Różaner
הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראנק
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אן פון 9—1 פארמ. און פון 5-

DR.
S. Kantor
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע
קראנקהייטען (מענער-שוועכע)
90 פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 6—9

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און
הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון
מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-8 אווענד
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

אויערן, נאז און האלז
און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע פראקטיקע (צוזאמען)
אפעראציע א. או. ו. ווי אויך אמבולאטאריש פון 9-2 און פון 4-8 אווענד
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען-קאבינעט
פאר דורכליכטונגען און פאטאגראפיעס

כעמיש-באקטעריאלאגישע
לאבאראטאריום
פ. שאץ, לאדז
פיעטריקאווער 37

דעם דירעקטאר פון קליניק
„דינת החולים" אין לאדז, פאלודניאווא 19
ה' ד"ר בערגסאן
פאר די גליקליך אדורכגעפיהרטע אפעראציע (קייזער שניט), דעם גאנצען ערצליכען און געהילפס-פערסאנאל, ווי אויך דער לייטערין פון אנשטאלט, פרוי לעגנא פאר די זארגפעלטיגע אויפזיכט דריק איך אויס מיין הארציגסטען דאנק.
באשא סאהן
מיט'ן לעבעדיגען קינד
(פון לענטשיץ)

עפענטליכע דערקלערונג
מיר אונטען אונטערגעשריבענע מיטגלידער פון דער פלייש-טראנספארטירער-סעקציע ביים פליישער-ארבייטער-פעראיין (ב. יאסעלעוויטשא 16) דריקען אויס עפענטליך בעדויערען פאר אונזער נישט דיסציפלינירטער און נישט געהאָרכזאמער הנהגה לגבי די אנפיהרער פון דער סעקציע. מיר פארזיכערן, אז מעהר וועט אזעלכעס נישט פארקומען און וועלען אויספיהרען טריי אלע בעשלוסען פון אונזערע פעראיינס-אינסטאנצען.
מנשה לעוואוויטש,
יעקב בוכמאן,
איציק בוכמאן.

וויכטיג פאר אלע!
בריפבויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, טעפערטשנדוקס, חתונה-קארטען, אעריש, עטיקעטען,
ויזיטען-קארטען, משפ-ביכער, בראווע-עטיקעטען, טריקא-עטיקעטען, שטרימפ באנדעראל און ניהמאשינען.
מיט די מאדערנסטע שריפטען
עמפפעהלט
די שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
לאדז,
צעגעלניאנא 8 טעל. 255-09

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אוו.

„שטול-מייסטער-קורס ביי „ארט"
די נעזעלשאפט „ארט" ארגאניזירט
שטול-מ'יסטער-קורס
פאר מעכאנישער וועבעריי.
קוואליפיצירטע ענגלישע וועבער מיט שולציינגישען פון מינדעסטענס 4 אפטיילונגען, ווי אויך אבסאלווענטען פון די טעקסטיל-שולען ווערען אנגענומען אלס קאנדידאטען אויפ'ן קורס.
פערשרייבען קאן מען זיך אין ביורא פון „ארט"
וואולטשאנסקא 27.

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע בילליגער און
טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען
אויף פערשידענע רעשטען
קומט און איבערצייגט אייך
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09
געדענקט פראנט II שטאק.

די ביליגסטע קוועלע
פון אלערארט
ניי-מאשינען,
טיילען, נאדלען אז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

Dr. med.
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע- און
פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11
פון 12 ביז 1 בייטאג.

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפיעז 37 בענעדיקטא
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

אונזער טיפסטען מיטלייד דריקען מיר אויס אונזער לאנגיעהריגער פערוואלטונגס-מיטגלידערין
פרוי אלגא ראזענטהאל
צוליב'ן טויט פון איהר ברודער
ישראל מענדעל וויינבערג נ"ע
די פערוואלטונג
פון אינטערנאט פאר יודישע קינדער
און פארמע איז העלענובעק.

ה' יעקב ביאלער, פיעטריקאווער 60
ווערט אויפגעפאדערט צום לעצטען מאל פון לאדזער ראבינאט צו ערלעדיגען דעם שענדליכען פערפלאנטערטען ענין מיט זיין פרוי הינדע אין פערלויף פון 5 טעג, אדער מקיים זיין דעם פסק. וואס עס איז ארויס פון די רבנים, אדער אויסקלויבען א בית דין פון די לאדזער גמינע-רבנים. ה' יצחק ביאלער זאל קלייבען איין רב און זיין פרוי הינדע איין רב. די רבנים וועלען בורר זיין א דריטען רב און די זאך זאל שוין א סוף נעהמען.
ועד הרבנים.

ס'ווערט געזוכט פוז זאפארט
1) א לעהרער
פון העברעאיש, תנ"ך
2) א מלמד
צו חמש, רש"י און תלמוד
ערשטקלאסיגע קרעפטען האבען זיך זאפארט צו מעלדען אין „תחכמוני", שענקיעוויטשא 3
טעל. 143-78.

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5–7 wiecz.
Zeromskiego 44, tel. 114-25
POWRóCIŁ.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט.
צוריקגעקעהרט

וויכטיג פאר
פאבריקאנטען!
און האנדווערקער
שוויי-סינגער,
מאשינען-טיילען
און רעפעראטורען
פיהרט אויס ביליג
די מעכאנישע
שלאסעריי
י. רעדער
לימאנאווסקא 11
(ביים ווסטערניש)

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONóW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אוונט

ד"ר מעד.
שמעון גרינבערג
פילסודסקיעגא 55
טעל. 168-58
נעמט אן פון 12-1 און פון 5—7 אוו.

סעסיע פון דער מיגראציע=קאמיסיע
פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס-אמט עפענט זיך היינט
וועלכע פארשלאגען וועלן מאכען די פארשטעהער פון פוילען בנוגע יודישע אויסוואנדערונג?

זשענעווע, 15 (יט"א טעל.)
מאנטאג דעם 16 און דינסטאג דעם 17 נא-
...בער וועט פארקומען אין זשענעווע די
...הנליכע סעסיע פון דער מיגראציע-קאמיסיע
... אינטערנאציאנאלען ארבייטס-אמט.
די דאזיגע קאמיסיע קומט זיך צונויף אויף
...עסיע איין מאל אין צוויי יאהר. די איצטיגע
...יע האט ארויסגערופען א גרעסערן אינטערעס
... די ארויסטרעטונגען פון פוילען אויף דער
...טער סעסיע פון פעלקערבונד-פלענום, וועגען
...גאניזירטער גרויסצוגיגער יודישער עמיגרא-
... פון פוילען.
אויך אויף דער לעצטענס פארענדיגטער סעסיע
...אדמיניסטראטיווען ראט פון אינטערנאציאנאלען
...טס-אמט האט דער פארטרעטער פון פוילען
...קאמארניצקי אנגעקינדיגט, אז אויף דער דאזיגער
...יע וועט פוילענס פארשטעהער ארויסטרעטען
... גוויסע פאדערונגען פון סאציאל-דעמאגראפישן
...אקטער, מיט וואס עס דארף זיך — לויט די
... פון ה' קאמארניצקי — בעשעפטיגען דער אינ-
...נאציאנאלער ארבייטס-אמט.
די דיסקוסיע, וועלכע וועט איצט געפענט
...ן וועגען דער יודישער עמיגראציע פון פוילען
... בלויז אן אנהויב פון דער דיסקוסיע וועגען דעם
...נגען פראבלעם אויפ'ן אינטערנאציאנאלען פא-
..., וויל אין הסכם מיט דער אנגענומענער רעז-
...לוציע אויף דער לעצטער פעלקערבונד-פערזאמ-
... איז די פראגע פון עמיגראציע אוועקגעשטעלט
...ערען אויף דער טאג-ארדנונג פון דער נעכ-
...ער פעלקערבונד - פערזאמלונג.
די איצטיגע סעסיע פון דער עמיגראציע-קא-
...סיע טראגט בלויז א בעראטונגס - כאראקטער

און די קאנקרעטע בעשלוסען קענען
אנגענומען ווערען בלויז דורך דער אינטערנאציאנא-
לער קאנפערענץ פון דעם ארבייטס-אמט, היות אבער
די פראגע איז אוועקגעשטעלט געווארען אויף דער
טאג-ארדנונג פון דער נעכסטער פעלקערבונד-סעסיע
וועט, פערשטענדליך, דאס דעצידירענדע וואָרט זא-
גען דער פלענום פון פעלקערבונד. די זיצונגען פון
דער עמיגראציע-קאמיסיע וועלען זיין געהיימע און

אויף איהר טאג-ארדנונג געפינען זיך פאלגענדע פונק
טען: די פראגע פון קאלאניזאציאנער עמיגראציע
וואס איז אויסגעארבייט געווארען דורך דעם איטאל-
יענישען עקספערט ד. מיכעליס און פראגען, וואס
האבען א שייכות מיט וויזעס פאר עמיגראנטען. די
פראגע פון יודישער עמיגראציע פון פוילען וועט
דער פארשטעהער פון פוילען בעריהרען ווארשיינליך
אין דער דיסקוסיע.

Zima nadchodzi.
Tysiące ludzi jest
bez dachu,
bez odzieży,
bez jedzenia.
Ratujmy ich
od zimna i głodu.

אונצוטרוי פאר'ן בירגערמייסטער רוקח
האט אויסגעדריקט די תל-אביב'ער עריה

תל-אביב, 15 (יט"א טעל.)
היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון תל-
אביב'ער עריה וועגען אקצעפטירען די נאמינאציע
פון רוקח אלס בירגערמייסטער פון תל-אביב. די
זיצונג איז געווען א שטורמישע. ביים אנהויב פון

דער זיצונג איז בעעהרט געווארען דער אנדענק
פון ד"ר יהושע טהאן. דאן איז ריכטער לואי בראנ
דייס אויסגעוועהלט געווארען אלס עהרען-בירגער
פון דער שטאט.
דער נאמינירטער בירגערמייסטער רוקח האט

גענומען א ווארט און ערקלעהרט, אז ער איז גרייט
מיטצוארבייטען מיט אלע ריכטונגען. ער לייקענט
קאטעגאריש, אז ער זאל זיך האבען בעמיהט, דאס
ער זאל נאמינירט ווערען אלס בירגערמייסטער. ער
ערקלעהרט ווייטער, אז אויב די מערהייט וועט
נישט איינגעהן אויף זיין נאמינאציע, איז ער גרייט
אדורכצופיהרען נייע וואהלען פון א בירגערמייסטער.

די ארבייטער - פארשטעהער זענען שארף
ארויסגעטרעטען געגען רוקח. זיי האבען איהם פאר-
געווארפען, אז ער האט אינטערוועניר'ט ביים דריטען
צד, אז ער זאל ווערען בירגערמייסטער, געגען דעם
ווילען פון דער לעגאלער מערהייט. זיי לעגען פאר,
אז מ'זאל איהם בעזייטיגען פון אלע אמטען, וועלכע
ער האט.

צום סוף האט די ארבייטער - פראקציע אריינ-
געטראגען אן אונצוטרוי-וואטום פאר רוקח. דער
אונצוטרוי - וואטום איז אנגענומען געווארען מיט
8 שטימען פון די לינקע פראקציעס געגען 7 פון
צענטרום.

ארעסטירט א ווארשאווער סטודענט
פאר אנפיהרען מיט די סטודענטען-אונרוהען

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)
היינט איז ארעסטירט געווארען דער סטודענט
פון פאליטעכניקום ווארנאטאוויטש, וועלכער ווערט בע-
שולדיגט אין אנפיהרען מיט די געשעהענישען

אין אוניווערזיטעט דעם 9 נאוועמבער, בעת וועלכע
ס'זענען פערוואונדעט געווארען 12 פאליציאנטען.
ער ווערט אנגעקלאגט לויט'ן ארט. 133, וועלכער
דראהט א שטראף פון 5 יאהר תפיסה.

פערשארפטער שטרייק
פון די ווארשאווער קהלה=בעאמטע

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)
היינט האבען די קהלה-בעאמטע פערשארפט דעם
איטאליענישען שטרייק, וועלכען זיי פיהרען שוין זייט
א וואך צייט. די שטרייקער האבען היינט אפגע-

שטעלט די ארבייט אין די אמבולאטאריומס, דינסט
טאג וועט אפגעשטעלט ווערען די ארבייט אויפ'ן
גענשער בית-החיים.

פערחתמ'עט דעם לאקאל
פון שניאור'ס פאלקס=כאר

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)
די פאליציי האט היינט פערחתמ'עט דעם לאקאל
פון ערשטען יודישען פאלקס-כאר אונטער דער אנ-
פיהרונג פון מ שניאור. די סטאראסטווע האט זיך
געליכצייטיג געווענדעט צום רעגירונגס-קאמיסאריאט
צו ליקווידירען דעם פאלקס-כאר.

אין די יודישע געזעלשאפטליכע קרייזען האט
דער ענין געמאכט א שווערען איינדרוק, וויל דער
כאר עקזיסטירט שוין 25 יאהר. מ'רעכענט אבער,
אז דא איז געשעהן א מיספערשטענדניש,
וועלכער וועט אויפגעקלערט ווערען און דער כאר
וועט קענען ווייטער עקזיסטירען.

150 יודישע יונגעלייט
אונטערגענומען א מארש צופוס קיין ארץ-ישראל?

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)
אין אורענד האבען אויסמארשירט פון ווארשא,
אונטער דער אנפיהרונג פון „בעריהמטען" ארוואר
קאפיטל 150 יונגעלייט, וועלכע גייען צו-פוס
קיין ארץ ישראל, זיי טראגען בראונע רעוויזיאניסטי-
שע העמדלעך און גייען מיט א פאהן, וועלכע טראגט
די אויפשריפט „חיל מחנה יהודה". צווישען די 150
מאן געפינען זיך 16 מיידלעך.
די פוסגייער האבען נישט קיין אויסלענדישע

פעסער און וויזעס און די גאנצע עקספעדיציע שמעקט
מיט אן 'אוואנטורע.
דאך האבען זיך אויף דעם וועג געלאזט 150
יונגע מענשען וועלכע האבען פארן ארויסגעהן
אפגעפאסט א שבועה. אז זיי וועלען פעסער שטאר-
בען אויפן וועג איידער צוריקצוקומען און יעדער
פון זיי וועט זיך לאזען אפשניידען די רעכטע האנד
כדי צו קומען קיין ארץ ישראל.

וואנדאליזם פון געמיינסטען סארט
פערניכטעט מענדעלסאנ'ס דענקמאל

פאריז, 15 (ספ. טעל.)
די „האוואס" אגענטור מעלדעט פון לייפציג, אז
דער דענקמאל, וועלכער איז אין יאהר 1892 גע-
שטעלט געווארען פארן קאמפאזיטאר מענדעלסאהן-

בארטאלדי איז דורך „אומבאקאנטע" פערברעכער
צוהאקט געווארען אויף שטיקלעך.

זעלבסטמארד פון א דייטשען חלוץ
אין הרצליה

ירושלים, 15 (יט"א טעלעגראפיש)
אין הרצליה האט מען געפונען דעם טויטען
קערפער פון א חלוץ, וועלכער איז געקומען פון

דייטשלאנד, זונפריד אפנהיים. די פאליציי-
אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז אפנהיים
איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

טעאטער „פילהארמאניע". נאראטאוויטשא 20.
ווילנער יודישע אפערעטען-טרופע
היינט מאנטאג. 9 אוונט
נחמה, קאדיש, האש, הוטנער
„די ציגיינערין"
מיט'ן גאנצע אנסאמבל. לעבענסבילד אין 3 אקטן
10 בילדער מיט קושטער
פרייזען פון 40 גר. ביז 1.90 זל.
מארגען דינסטאג, מיטוואך, דאנערשטאג ווערט נישט געשפילט
צוליב די קאנצערטען.
בילעטען צו בעקומען אין טעאטער-קאסע.

בעשטעטיגט זיך די גנבה ביי טראצקיס דאקומענטען!

פאריז, 15 (ספ. טעל.)
טראצקי'ס זוהן סיעדאוו האט ביים אויס-
פארשונגס-ריכטער בעשטעטיגט די אנקלאגע וועגען

צוגנב'ענען טראצקי'ס דאקומענטען פון סאציאל-
גישען אינסטיטוט. סיעדאוו האלט, אז די גנבה
איז בעגאנגען געווארען דורך אגענטען פון ג.פ.או.

אונזער ווארט
„פשוטע מאטעמאטישע אויפגאבע"

„עמיגראציע". „עוואקואציע" — אט דאס זע-
נען די מיטלען, וואס ווערען לעצטענס ארויס-
געדרוקט פון פערשידענע זייטען — סיי יודישע,
סיי נישט-יודישע, ווי אזוי צו בעפרייען די וועלט
פון דעם יודישען „אומגליק".

פון דעם גאנצען שאכער-מאכער, פון דעם
גאנצען טומעל וואס ווערט איצט געמאכט ארום
דער דאזיגער פראגע בעקומט זיך דער איינדרוק
אז נישט עס ווערט געזוכט מיטלען, ווי אזוי צו
לינדערען די אונגעהויערע ליידען פון דעם געפלאג-
טען און גערודפטען יודישען פאלק אין די לענדער
פון מזרח און צענטראל-אייראפא, נאר עס ווערט
געזוכט כלערליי תחבולות, ווי אזוי צו ראטעווען
פון דעם גרעסטען אומגליק די מערהייטס-פעלקער
צווישען וועלכע עס וואוינען די יודישע מאסען.
עס ווערט מאטעמאטיש בערעכענט אין וויפיל יאהר,
למשל, וועט דאס געגעבענע לאנד, ביי אזא און
אזא צאהל יודישע עמיגראנטען יעהרליך געהאל-
פען ווערען און עס וועט שוין נישט האבען ביי
זיך מעהר דאס יודישע אומגליק.

מען רעכענט אבסאלוט נישט דערמיט, או מען
האט צו טון מיט מיליאנענדיגע יודישע מאסען,
וואס זענען טיף איינגעווארצעלט אין זייערע וואוין
ערטער, אז עס האנדעלט זיך וועגען א לעבעדיג
פאלק, וואס לעבט אין די דאזיגע לענדער הונדער-
טער יאהרען.

מען רעדט נישט סתם וועגען עמיגראציע, וואס
איז א נויטווענדיגקייט אין אלע איבערבעפעלקערטע
לענדער, אפילו פון אזעלכע, וואס איז לגמרי נישט
פארהאן קיין יודען, נאר מען טראכט וועגען וויזיסעק
ציע אויף א פאלקס ארגאניזם, מיט'ן געדאנק ווע-
גען אויסראטען, אויסווארצלען, די יודישע מאַ-
סען פון זייער ביז-איצטיגען וואוין-ארט, אז זיי
זאלען דארט אינגאנצען פערשווינדען.

צו די דאזיגע מין פראיעקטען געהערט אויך
די לעצטע „פשוטע מאטעמאטישע אויפגאבע" פון
אונזער לארד מעלטשעט. אויך ער איז געקומען
מיט א פראיעקט פון עמיגראציע פון 35 טויזענד
יודען אין עלטער פון 18—19 יעהרליך. דער הויך
געשעצטער לארד רעכענט אויס, אז ווען זיין פרא-
יעקט זאל אנגענומען ווערען וועט די ישועה פאר
פוילען קומען שוין אין 20 יאהר ארום, ווייל די
צאהל יודען וועט זיך שוין דאן האבען פערקלענערט
אין פוילען אויף א העלפט !.. דער געדאנק וועגען
בעזייטיגען דעם עלעמענט אין פערמעהרונגס על-
טער איז אפילו נייט ניי, איז אבער זעהר אלאקענד
פאר אונזערע „פריינד": די יונגע וועלן עמיגרי-
רען, די אלטע וועלען אויסשטארבען און גע-
לעזט די יודען-פראגע.

אנשטאט צו קומען העלפען די געפלאגטע יו-
דישע מאסען אנשטאט צו טראכטען וועגען פערבע-
סערען זייער גורל, קומען נאר מיט פראיעקטען
וועגען אויסווארצלען מיליאנענדיגע יודישע אלטע
קיבוצים און דערצו נאך אין א צייט ווען אלע וועגען
זענען פאקטיש פערשלאסן איז דוכט זיך „אינגאנצען"
אין הסכם מיט דער מענשליכקייט, גערעכטיגקייט
מאראל און עטיק.
פ.

טאג - טעגליך
נאך מיניסטער בעקס וויזיט אין לאנדאן

מיניסטער בעקס וויזיט אין לאנדאן האט אין
... אינטערנאציאנאלער וועלט ארויסגערופען גרויס
...אויפמערקזאמקייט. עס זענען דעם דאזיגען וויזיט
...געגעבען פערשידענע פרושים. די אויסלענדישע
...עסע וויל אין דעם קאנטאקט, וואס איז איצט
...קומען צווישען פוילען און ענגלאנד זעהען א
...ווי, אז ענגלאנד איז גרייט צו בעטרעטען א
...טיווערע פאליטיק אין אייראפא זי ביז איצט און
...זאמען מיט פראנקרייך צוטרעטען צו לעזען די
...אגען, וועלכע קען געלעזט ווערען.

די דירעקטע סיבה, וואס זאל האבען בעוואוי-
...ען די בריטישע רעגירונג צו זוכען א נאהנטערען
...נטאקט מיט ווארשא זאל זיין דער אדורכפאל
...ון דער געפלאנטער לאקארנא-קאנפערענץ. בעלגיען
...ין נישט געניגט מעהר צו בינדען זיך מיט אפ-
...מאכען, וואס זאלען אויף איהר ארויפלעגען דעם
...וב צו גאראנטירען וועלכע עס איז גרעניצען, בעל-
...גיען וויל זיך נישט לאזען אריינשלעפען אין קאנ-
...פליקט, וואס קען אויסברעכען צווישען דייטשלאנד
...ון פראנקרייך, איז דעריבער ענטשטאנען דער גע-
...דאנק, ... דער בלויז נאס האט זיך געשאפען
...ין דעם פראנט פון די מערב מלוכות זאל אויסגע-
...פילט ווערען דורך פוילען.

מיניסטער בעק'ס וויזיט אין לאנדאן האט אלזא
...געהאט די אויפגאבע פעסטצושטעלען אויף ווי
...ווייט ענגלאנד קען רעכענען אויף דער פוילישער
...מיטארבייט ביים אויפהאלטען דעם שלום.
אין דער אויסלענדישער פרעסע ווערט אויך
...אנגעוויזען, אז ענגלאנד האט איהרע בעוואפנונגען
...זיך אזוי ווייט געבראכט, אז זי האלט פאר מעגליך
...זיך ערנסטער איצט צו פערנעמען מיט די אייראָ-
...פעאישע ענינים, און זי וואלט אפילו אפגעטרעטען
...פון איהר פרינציפ פון נישט מישען זיך און נישט
...וועלען אונטערנעהמען קיין התחייבות'ן אויף מזרח
...אייראפא.
די דייטשען איז וואס א אמת דער דאזיגער
...וויזיט נישט געווען אויף דער האנד. די גלייכגע
...האלטענע פרעסע איז געווען די גאנצע צייט זעהר צו
...ריקגעהאלטען, אבער די דייטשען האלטען שוין פון
...לאנג די טאקטיק פון ווייניגער רעדען און מעהר טון.
...זיי האבען זייער גאנצע אויפמערקזאמקייט געווענ-
...דעט אויף דאנציג. דארט ווערט שוין זייט א גע-
...וויסער צייט צוגעגרייט די פאקטישע פעראייניגונג
...פון דער פריי-שטאט מיט דייטשלאנד.
א דירעקטער רעזולטאט פון מיניסטער בעקס
...וויזיט אין לאנדאן וועט אויך אפשר זיין א פער-
...לאנגזאמונג פון טעמפא פון דער גלייכשאלטונג
...פון דאנציג.
ש.

נייע טראַפּעצן

דער מלוכה פרעזידענט האָט דעם 10. באזוכט דער אויפ'ן שלאָס-הויף געהאַלטען א רעדע געווידמעט צום גענעראַל אינספּעקטאָר פון דער אַרמעע. די דאָזיגע רעדע איז, פערשטעהט זיך צוגעקומען צום בעוואוסטזיין פון דער גאַנצער עפענטליכער מיינונג. די רעדע איז געהאַלטען געוואָרען פון אויסענווייניג, און דאָך האָט זי בעטראָגען דעם כאַראַקטער פון א אַפיציעלער מעלדונג.

די פּרעסע פון דער הויפּט-שטאָט האָט מיט א פּאָר טאָג פריהער אָנגעזאָגט א אָפיציעלע ערקלערונג פון מלוכה-פרעזידענט ווי אויך א אָפיציעלע ערקלערונג פון גענעראַל אינספּעקטאָר פון דער אַרמעע, עס האָט אַלזאָ אויסגעזעהען, אז די רעדעס, וואָס זענען געהאַלטען געוואָרען אויפ'ן שלאָס טראָגען דעם כאַראַקטער פון א האַרציגער מיינונגס אויסטויש, הגם זיעס וואָרט בילדעט א נייע ווענדונג אין דער פּאָליטישער געשיכטע פון פּוילען.

דער מלוכה פּרעזידענט האָט ערקלערט, אז די מאַרשאַל בולאַווע וואָס ווערט איבערגעגעבען דעם גענעראַל אינספּעקטאָר פון דער אַרמעע, „איז נישט נאָר א זאַך פון העכסטען מיליטערישען גראַד". ווען מען זאָל צו דעם נאָך צוגעבען דעם פאָלגענדען זאַץ, אז דער מאַרשאַל רידז-שמיגלי דאַרף צוזאַמען מיט מלוכה-פרעזידענט „אַכטענדיג זיינע קאָנסטיטוציאָנעלע פליכטען, פיהרען פּוילען צו גרעסערע הערליכקייט", ווערט קלאָר, אז די דאָזיגע ווענדונג בעדייט א העכער שטעלען דעם מאַרשאַל רידז-שמיגלי ווי דאָס איז פאָראויסגעזעהען אין דער קאָנסטיטוציע. דער זאַץ ענטהאַלט גלייכצייטיג א אַפּעל וועגען דער נויטווענדיגקייט אָפּצוהיטען די פערפליכטענדע קאָנסטיטוציע בנוגע דעם פּרעזידענט.

אין דעם טאָג איז יעדען געוואָרען בעוואוסט, אז אומאָפּהענגיג פון די קאָנסטיטוציע פאָרשריפטען, וואָס זעהען פאָר, אז דער מאַרשאַלעק פון סענאַט איז דער פערטרעטער פון מלוכה-פרעזידענט, איז די פּערזאָן, וואָס געהט האַרט נעבען דעם פּרעזידענט דער מאַרשאַל פון דער פּוילישער אַרמעע רידז-שמיגלי.

די פייערליכקייט אויפ'ן שלאָס הויף, די ווירדיגע מיליטערישע פייערליכקייטען האָבען יעדען געקענט איבערצייגען, אז די ערקלערונג פון מלוכה-פרעזידענט איז שוין פערווירקליכט געוואָרען אין לעבען. דער מלוכה-פרעזידענט איז געשטאַנען אויפ'ן הויף נעבען דעם גענעראַל אינספּעקטאָר פון דער אַרמעע און ערשט מיט איניגע שריט ווייטער האָבען פאַרנומען ערטער די מאַרשאַלקעס פון סענאַט און סיים.

די נייע זאַכלאַגע האָט זיך אַרויסגעוויזען דעם 11 ד.ח. אויפ'ן מאָקאָטאָווער פעלד, ווען פּרעמיער גענעראַל סלאַוואָי סקלאַדקאָווסקי איז צוזאַמען מיט די מיניסטאָרען געקומען אָפּגעבען דעם ראַפּאָרט. אויסגעשטעלט אין א רייהע לויט דעם ראַנג, זענען זיי געשטאַנען פאַר'ן מאַרשאַל רידז-שמיגלי, און גענעראַל סלאַוואָי סקלאַדקאָווסקי האָט אין נאָמען פון די רעגירונג ראַפּאָרטירט, אז אַלע זענען אַנוועזענד און אַלץ איז אין אָרדנונג.

דאָס איז נישט נאָר געווען א זשעסט, א אויסדרוק פון פערזענליכער פערעהרונג פון פּרעמיער. דער נייער קאָנסטיטוציע פּאַראַגראַף האָט געבראַכט א נייעם צערעמאָניאַל. אמת דעם מאַרשאַל רידז-שמיגלי האָט עטוואָס זשענירט דער ראַפּאָרט, שמייכלענדיג האַרציג צו אַלע מיניסטאָרען, רייכענדיג נאָך דער צערעמאָניע יעדען די האַנד, אָבער דער אַקט אַליין איז פולשטענדיג בעגרינדעט די נייע רעגירונג איז געשאַפען געוואָרען דורך דעם מלוכה-פרעזידענט ביי דער מיטאַרבייט פון גענעראַל אינספּעקטאָר פון דער אַרמעע. די דאָזיגע מיטאַרבייט איז שוין געוואָרען א געזעץ. דער צירקולאַר פון פּרעמיער איז בעשטעטיגט און אַקצעפּטירט געוואָרען אין א פייערליכען מאָמענט דורך דעם מלוכה-פרעזידענט.

זיצענדיג אין דער ערשטער רייהע אויפ'ן שלאָס-הויף האָט דער אויטאָר פון דער אַפּריל-קאָנסטיטוציע פּאָלקאָווניק סלאַוועק ווי אויך דער סיים מאַרשאַלעק קאַר זיך געקענט איבערצייגען, אז די נייע קאָנסטיטוציע פאָדערט אויך אינטערפּרעטאַציעס. ווען עס איז אַלזאָ נישט געווען קיין סענסאַציעס אין זשורנאַליסטישען סטיל, אויב עס איז נישט פערעפענטליכט געוואָרען קיין אָפיציעלע ערקלערונג, עס איז נישט געשאַפען געוואָרען קיין נייע אָרגאַניזאַציע, עס איז נישט פאָרגעקומען קיין רעגירונגס-ווענדונג, זענען אָבער די צוויי רעדעס אויפ'ן שלאָס גענוג פאַר אַלע אָנזאָגען.

קליינער מאַנגעל אין צערעמאָניאַל, א געוויסע צאָהל צוואַנגס-אָפּוועזענדע שפּילט דאָ נישט קיין ראָלע, עס בעשווערט נישט די לאַגע אַפילו דאָס אָפּלעגען די פערעפענטליכונג פון פּראָגראַם.

די אָפּוועזענדע האָט נעמליך פערטרעטען א נייער פאַקטאָר. א נישט פאָרגעזעהענער בעת די פייערליכקייטען. אויפ'ן רוף פון גענעראַל אינספּעקטאָר פון דער אַרמעע פון 24 מאַי פון לויפענדען יאָהר, האָט געענטפערט דער הויפּט-ראַט פון פּ. פּ. ס. עס איז אַזוי געשעהען, אז איהרע רעזאָלוציעס זענען פערעפענטליכט געוואָרען אין טאָג ווען עס איז איבערגעגעבען געוואָרען די מאַרשאַל בולאַווע, דעם גענעראַל אינספּעקטאָר פון דער אַרמעע.

ס'איז געווען א פילאַגענדע מתנה. דער הויפּט-ראַט האָט געמעלדעט זיין אַנטייל און לאָזונג פון דער פערטיידיגונג פון דער רעפּובליק, זי האָט זיך אָפּגעזאָגט פון אַן איינהייטליכען פראָנט מיט די קאָמוניסטען, זי האָט טרעפליך געשילדערט די סכנה, וואָס דראָהט דעם לאַנד און די נויטווענדיגקייט פון קאַמף אָפּצוהיטען די אומאָפּהענגיגקייט.

די דאָזיגע רעזאָלוציעס זענען מעהר ווי בלומען, ווי אַלע הייטיגע חאַוושען אין טאָג פון איבערגעבען די בולאַווע. פון איצט מוז אַדורכגעפיהרט [illegible] א רעוויזיע פון דער רעדע פון פּרעמיער גענעראַל סלאַוואָי-סקלאַדקאָווסקי, וועלכער האָט ערקלערט, אז עס קען נישט זיין צוזאַמענאַרבייט מיט די סאָציאַליסטען, וועלכע האָבען, וואָס א אמת א רוהמרייך בלעטעל אין דער פערגאַנגענהייט, אָבער איצט געהען זיי צוזאַמען מיט די קאָמוניסטען. א פּלאַטפאָרם פון צוזאַמענאַרבייט איז שוין פעסט געשטעלט געוואָרען.

א וועג צו פערשטענדיגונג איז שוין אָנגעצייכענט געוואָרען עטוואָס פריהער. א דעלעגאַציע פון קויהלען-גרובען אַרבייטער, וואָס איז געקומען צום פּרעמיער האָט בעקומען די פערזיכערונג, אז די רעגירונג וועט זיך ווענדען צום סיים וועגען פול-מאַכטען אין דער פראַגע צו פערקירצען די אַרבייטס צייט אין די גרובען. א וואָך שפּעטער האָט דער פערבאַנד פון די גרובען-אַרבייטער אָפּגערופען דעם שטרייק.

עס איז פערשטענדליך, אז עס איז שווער צו רעדען וועגען עפּעס א ווענדונג פון דער רעגירונג אויף לינקס. עס איז שווער צו גלויבען אין אַלע סטראַשאַקס פון דער קאָנסערוואַטיווער פּרעסע, עס וועט נישט זיין קיין ספּעציעלע ווענדונג.

די רעזאָלוציעס, וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן הויפּט-ראַט פון דער פּ. פּ. ס. געהערען אייגענטליך נישט צו די ספּעציעל סענסאַציאָנעלע. ביי פערשידענע געלעגענהייטען זענען אָנגענומען געוואָרען ענליכע רעזאָלוציעס. דער טערמין, ווען זיי זענען אָנגענומען געוואָרען, דאָס רוב יוענדונגען געגען אינטערנאַציאָנאַלען פאַשיזם און די ענדעקעס האָט דאָ זיין בעדייטונג. די רעזאָלוציעס זענען געקומען צוזאַמען מיט'ן איבערגעבען די מאַרשאַל בולאַווע. דאָס גליק האָט צוגעשפּילט דעם מאַרשאַל פון פּוילען אין די לעצטע צוויי טעג. עס איז א[…] שעהען, אַז דאָס וועטער איז געווען א גוט[…] אַז איניגע אָפּוועזענדע זענען פערטרעטען גע[…] דורך א ריזיגער מאַסע אונטער'ן צייכען פון פּ. […]

שטעהענדיג אויפ'ן שייד-וועג צווישען […] און בעלוועדער, האָט דער בעל שמחה דער מ[אַרשאַל] רידז שמיגלי, אננעהמענדיג די דעפילאַדע א[ון] הויבען די בולאַווע צו בעגריסונג אין מ[…] 2 און אַ האַלבע שעה, טראָץ דער מי[…] פריידיג געשמייכעלט. ער האָט געהערט די […] רופען לכבוד דער אַרמעע און עס האָט […] געקלונגען דער עכאָ פון אַקצעס פון די […] די דאָזיגע נייע טראַפּען האָבען נישט קיין […] נערע בעדייטונג, ווי דער וויכטיגער קאָנסטיט[…] לער אַקט אויפ'ן שלאָס-הויף.

רעגו[…]

דייטשע „געסטאַפּאָ" אָרגאַניזירט א פאַשיסטישע פערשווערונג אין ראַטען-פערבאַנד

די גאַנצע וועלט-פּרעסע, איז איצט פול מיט ידיעות פון מאָסקווע וועגען דער ענטדעקונג פון אַ גרויסער פאַשיסטישער פערשווערונג אין ראַטען פערבאַנד. ווי עס ווייזט זיך אַרויס האָט מען אין משך פון איניגע טעג אַדורכגעפיהרט אַרעסטען אין אַלע טיילען פון ראַטען-פערבאַנד. גענוי איז נישט בעקאַנט די צאָהל אַרעסטירטע, עס איז אָבער פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז עס געפינט זיך צווישען זיי מעהרערע דייטשע בירגער. צווישען זיי, דער פּראָפעסאָר געץ, דער רעדאַקטאָר פון אַ ספּעציעלען זשורנאַל געווידמעט די פּראָבלעמען פון מזרח-אייראָפּאַ. געץ איז געווען בעקאַנט אַלס הייסער אַנהענגער פון אַ דייטש-סאָוויעטישער דערנעהנטערונג און האָט געהאַט א גרויסע השפּעה סיי אין דייטשלאַנד, ווי אויך אין די סאָוויעטישע קרייזען.

עס איז אויך אַרעסטירט געוואָרען דער דירעקטאָר פון אַ דרעזדענער גרויסע פּאַרפומען פאַבריק וואָס איז געקומען פון טימיס. די איבריגע אַרעסטירטע זענען ווייניג בעקאַנט, זיי האָבען אָבער אויך אין ראַטען פערבאַנד אָנגעזעהענע שטעלונגען.

בעת עס זענען פאָרגעקומען די אַרעסטען פון די דייטשען, האָט דער דייטשער פאָרשטעהער אין ראַטען פערבאַנד זיך געפינען אויף אורלויב אויף קאַווקאַז. ווי נאָר עס זענען קיין בערלין אָנגעקומען די ידיעות וועגען די אַרעסטען איז דעם דייטשען פאָרשטעהער תיכף איבערגעשיקט געוואָרען אַ בעפעהל קיין קאַווקאַז איבערצורייסען דעם אורלויב. אַרויסצופאָהרען קיין מאָסקווע און אונטערנעהמען שריט בכדי צו בעפרייען די אַרעסטירטע.

דער דייטשער פאָרשטעהער האָט זיך געווענדעט אין קאָמיסאַריאַט פאַר אויסערליכע ענינים אין מאָסקווע מיט אַן אָנפראַגע וועגען די סיבות פון די אַרעסטען פון דייטשע בירגער און ער האָט בעקומען א ענטפער, אַז אַלע ווערען זיי בעשולדיגט אין שפּיאָנאַזש.

ווי מען דערוויסט זיך ווערען זיי בעשולדיגט, אַז זיי האָבען אָרגאַניזירט א גרויסע פאַשיסטישע אָרגאַניזאַציע, מיט'ן צענטער אין מאָסקווע מיט אָפּטיילונגען אין אַלע טיילען פון ראַטען פערבאַנד. די אַרעסטען שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט די רעוועלאַציעס, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען בעת דעם פּראָצעס פון ד. 16. א טייל אַרעסטירטע ווערען בעשולדיגט אין דעם, אַז געפינענדיג זיך אין ראַטען-פערבאַנד" זענען זיי פאַקטיש געווען אַגענטען פון דער דייטשער געסטאַפּאָ און האָבען אויסגעפיהרט ספּעציעלע אויפגאַבען פון דייטשע אינסטיטוציעס.

אין די סאָוויעטישע קרייזען פערזיכערט מען, אַז א סך דייטשען וואָס זענען געקומען קיין ראַטען פערבאַנד פון דייטשלאַנד בכדי אָנצונעהמען פערשידענע פּאָסטענס אין פאַבריקען, און אַנשטאַלטען, זענען אין דער ווירקליכקייט געווען ספּעציעל נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע אַגענטען, וואָס האָבען געהאַט דעם ציל אַריינצודרינגען אין דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און צו אָרגאַניזירען פאַשיסטישע יאַטשייקעס אין דער רויטער אַרמעע.

אין די סאָוויעטישע קרייזען איז מען איבערצייגט, אַז אויך געווען די דייטשע בירגער, וואָס זענען געקומען קיין ראַטען פערבאַנד כלומרשט אַלס פּאָליטישע עמיגראַנטען, קרבנות פון נאַציאָנאַל סאָציאַליסטישען רעזשים אין דייטשלאַנד, און זענען אויפגענומען געוואָרען מיט אָפענע אָרעמס, זענען פאַקטיש געווען געהיימע אַגענטען פון דער געסטאַפּאָ. אין מאָסקווע פערזיכערט מען, אַז אויף דעמזעלבען וועג זענען געשיקט געוואָרען פון דייטשלאַנד קיין טשעכאָסלאָוואַקיען, שפּאַניען, בעלגיען און אַנדערע לענדער הונדערטער אַגענטען כלומרשט סאָציאַליסטען און קאָמוניסטען, וואָס זענען געווען געצוואונגען צו אַנטלויפען פון דייטשלאַנד, פאַקטיש זענען דאָס אָבער געווען אַגענטען פון דער געסטאַפּאָ.

בשעתן צאָהלרייכע אַרעסטען זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען אין מאָסקווע, כאַרקאָוו און באַקו. בעת די אַרעסטען איז געלונגען צו פערכאַפּען די קאָרעספּאָנדענץ, וואָס איז געפיהרט געוואָרען צווישען מאָסקווער צענטער און די פּראָווינציאָנעלע אָפּטיילונג פון דער פאַשיסטישער אָרגאַניזאַציע.

ווייטער איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז […] צענטער פון דער אויסלענדישער פערשווערונג […] געדרוקט פלוגבלעטער אויף רוסיש און צוויש[…] איבער גאַנץ ראַטען פערבאַנד.

איניגע אַרעסטירטע דייטשען ווערען […] דיגט, אַז זיי האָבען געשפּילט די ראָלע פון […] מע פערמיטלער מיט'ן ציל איינצושמועלען אַ […] דונג צווישען די דייטשע מיליטערישע קרייז[ען] און עטוועלכע מיטגלידער פון דער רויטער אַרמ[עע] פון סאָוויעטישען רויטען שטאַב.

ווי מ'גיט איבער, זאָל די ליקווידאַציע פון […] דייטש - סאָוויעטישער לופט […] געזעלשאַפט […] רעזולטאַט פון די דאָזיגע אַרעסטען.

די ענגלישע פּרעסע איז אויך פול מיט […] וועגען דער ענטדעקטער פערשווערונג. עס ווערט געוויזען, אַז די אַרעסטירטע אויסלענדער, וואָס […] בען אין ראַטען-פערבאַנד פאַרנומען אָנגעזעהענע […] אַמטען אַלס ספּעציאַליסטען, זענען פאַקטיש […] דייטשע אַגענטען און האָבען דיספּאָנירט מיט […] כוחען. א בעזונדערס שטאַרקע קאַמפּאַניע האָבען […] ענטוויקעלט אין אוקראַינע און קאַווקאַז.

ווי עס מעלדען נאָך די ענגלישע צייטונגען […] די אויסלענדער אין ראַטען - פערבאַנד, וואָס […] נעהמען נאָך זייערע פּאָסטענס אין אַ טעראָר […] מונג און אונטער דער […] מורא פאַר […] טען אָדער אַנדערע רעפּרעסיעס.

אין די לעצטע צייט האָט מען אַ סך אויסלענ[דער] וואָס האָבען ביז איצט אומגעשטערט געלעבט [אין] ראַטען - פערבאַנד אָפּגעזאָגט צו פערלענגערן [די] וויזעס אויף ווייטער קענען בלייבען אין מאָס[קווע] און אַנדערע גרויסע צענטערען.

די פערשווערונג איז ענטדעקט געוואָרען […] נאָך א האַנק די רעוועלאַציעס אויף דעם פּר[אָצעס] פון די 16, נאָך אויך צוליב דעם צופאַל […] פון א נידעריגען בעאַמטען פון אַן אויסלענדישען […] שטעהערשאַפט אין מאָסקווע.

דער „שאַנדפלעק" אויף דער דייטשער „קולטור-קאַמער"

דער אויטאָר פון בעסטען ראָמאַן אין דער דייטשער שפּראַך — א יוד

די צייטונג „פּאָליטיקען" פון קאָפּענהאַגען דערצעהלט א אינטערעסאַנטע געשיכטע וועגען דער אונאָנגענעהמער לאַגע אין וועלכער עס געפינט זיך איצט די דייטשע „קולטור קאַמער". ווי בעוואוסט איז אין לאָנדאָן מיט אַ קורצער צייט צוריק פאָרגעקומען א אינטערנאַציאָנאַלער קאָנקורס פון דער בעסטער דערצעהלונג." אין קאָנקורס האָבען זיך בעטייליגט אַלע מלוכות און די שריפטשטעלער קענען צושיקען זייער ווערק אין וואָס פאַר א שפּראַך זיי ווילען. דער קאָנקורס ווערט דאַן אַדורכגעפיהרט צווישען יעדער שפּראַך בעזונדער און שפּעטער ווערט אַדורכגעפיהרט דער קאָנקורס צווישען די בעזונדערע שפּראַכען.

אויך דאָס היטלער דייטשלאַנד האָט זיך בעטייליגט אין דעם ליטעראַרישען קאָנקורס און די בערלינער „קולטור קאַמער" האָט דעלעגירט אַלס דייטשען מיטגליד פון זשורי דעם בעקאַנטען דייטשען פּאָעט רודאָלף ווינדינג.

צווישען די פיל טויזענטער ווערק, וואָס זענען צוגעשיקט געוואָרען צום קאָנקורס האָבען זיך אויך געפינען 1238 ראָמאַנען אין דער דייטשער שפּראַך. נאָך אַ גענויער קלאַסיפיקאַציע און אויסוואַהל, האָט זיך די ענטשיידונג פון זשורי אָפּגעשטעלט אויף דעם דייטשען ראָמאַן „דאָס לעצטע קאַפּיטעל" פאַר וועלכען עס איז אָנערקענט געוואָרען דער ערשטער פּריז. דאַן איז געעפענט געוואָרען דער קאָנווערט, וואָס האָט ענטהאַלטען דעם נאָמען פון גליקליכען אויטאָר. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז פּאַול נויבאַוער, געבוירען אין יאָהר 1891 און וועלכער לעבט איצט אין אונגאַרן, נויבאַוער איז אויך דער אויטאָר פון ראָמאַן „וואוּאַהין ?" וואָס האָט בשעתו געהאַט א גרויסען ערפאָלג.

אָבער די אונאָנגענעהמסטע איבערראַשונג פאַר'ן דייטשען מיטגליד פון זשורי איז געווען די ענטדעקונג, אַז דער אויטאָר פון „בעסטען ראָמאַן" און דערצו נאָך אָנגעשריבען אין דער דייטשער שפּראַך, איז א יוד. לויט ווי עס מעלדעט די „פּאָליטיקען" הערשט איצט צוליב דעם אין די קרייזען פון דער דייטשער „קולטור קאַמער" א זעהר געדריקטע שטימונג. מען רעדט וועגען פערראַט, וועגען פערברעכען געגען דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער קולטור א. אַז. וו.

[…] געוועזענע צייטונג, די „עסענער נאַציאָנאַל-צייטונג" פאַלט שאַרף אָן אויף דעם דייטשען מיטגליד פון דעם זשורי, ווינדינג, דעם [פער]אַנטוואָרטליכען דייטשען פאָרשטעהער אויפ'ן קאָנקורס, די צייטונג פרעגט, וואָס ער האָט [...] צו טון בכדי „אָפּצוואַשען פון דער דייטשער קולטור דעם שאַנד פלעק".

ווער האָט געווינען די וועלט-מלחמה

דער אבי-אבות הטומאה פון דייטשען אַנטיסעמיטיזם, דער פּאָרנאָגראַף און סאַדיסט יוליוס שטרייכער האָט געהאַלטען א גרויסען רעפעראַט [אין] דעם רהיין-לאַנד האַלע. די „קעלנישע צייטונג" גיט א גרעסערען בעריכט וועגען דאָזיגען רעפעראַט אין וועלכען עס ווערט צווישען אַנדערען געזאָגט פאָלגענדעס:

„עס האָט זיך אָנגעהויבען מיט ליב-וועהר[…] פאַר קעלן, וואו עס ווערט געפיהרט אַ מוסטער[…]טער קאַמף, דאַן האָט ער זיין רעדע געווידמעט דעם גרונדשטיין לעגונג פון דעם הויז פאַר דייטש[…] רעכט אין מינכען און ער האָט ערקלערט, אַז די פראַגע ווער עס האָט די מלחמה געווינען און [ווער] דער קריג פערשפּילט איז שוין פון לאַנג ענטשי[דען] געוואָרען לטובת דייטשלאַנד, אַ לאַנד ווי פראַנקר[ייך] וואָס ווערט געפּלאָגט פון כסדרדיגע שטרייקען [און] כסדר נייע פראָנט-גרופּירונגען, א לאַנד ווי ענגלאַנד אין וועלכע די פאַשיסטען און די נאַציאָנאַלע בירג[ער] ווערען אָנגעגריפען דורך אויפגעהעצטע פאָלקס[…] חברים, און ווייטער דער ביישפּיל פון אַמעריק[אַ] וואו עס זענען אויך אויף דער טאָג אָרדנונג שט[רייקען] בעוויזען אַמבולטסטען, אַז די דאָזיגע לענדער [קע]נען נישט זיין די, וואָס האָבען געווינען דעם קריג[…] צוערשט האָבען די יודען געווינען דעם קריג, אָב[ער] שפּעטער האָט איהם דייטשלאַנד געווינען, ווייל [ער] האָט צובראָכען די הערשאַפט פון די יודען".

פרישע „ווירטשאַפטליכע העצע" געגען יודען אין דייטשלאַנד

בערלין (יט"א) דער שטרייכערישער „שטירמער" פאָהרט אין זיין לעצטער אויסגאַבע איינצופיהרען א שטאַטליכע קאָנטראָל איבער יודישע ווירטשאַפטליכע אונטערנעהמונגען.

אויך דער „אַנגריף" האַלט, אַז עס מוז בעגרענעצט ווערען די פרייהייט פון ווירטשאַפטליכער בעשעפטיגונג פון מענשען, וואָס האָבען זיך אַרויסגעוויזען אַלס „פּאָליטיש אונצופערלעסיגע".

עס איז קוים נויטיג אָנצואווייזען, אַז בדרך כלל ווערען אַלע יודען אין דייטשלאַנד אין דער נאַציטערמינאָלאָגיע תמיד בעצייכענט אַלס „פּאָליטיש אונצופערלעסיגע", און אונטער דעם דאָזיגען לאָזונג מאַכט זענען דייטשע יודען שוין אַרויסגעשטויסען געוואָרען נישט פון איין ווירטשאַפטליכען אַרבייטס-צווייג, הויפּטזעכליך פון אַזעלכע אינדוסטריעלע צווייגען, וואָס קענען אין וועלכער עס איז מאָס קוואַליפיצירט ווערען אַלס אַזעלכע, וואָס האָבען א שייכות מיט דער קריגס - אינדוסטריע.

די יודען אין מאדריד

(היסטארישע נאטיץ)

עס איז פארצייכנט, אז יודען האבען זיך גע... אין מאדריד זינט דעם אנפאנג פון צוועלפטען יאהרהונדערט. דאמאלט האט די שטאט שוין בע... צו די קריסטען, און נישט צו די מאורען. צי ... דארט געווען יודען, בעת די שטאט איז ... א מאורישע, איז נישט פארצייכנט. ס'איז ... דעם קיין סימן נישטא. און אזוי ווי ... האט אונטער די מאורען נישט געהאט קיין ...זיטונג, קען זיין, אז עס זענען טאקע דארט ... יודען, בעת דער מאורישער מאכט, נישט געווען.

...ווען יודען האבען זיך צושרשט בעזעצט אין ...טליכען מאדריד האט מען זיי געגעבען די זעלבע ... ווי די איבעריגע בירגער. מען האט זיי נישט ...דריקט און אפילו נישט בעשרענקט. די איינ... בעשרענקונג, וואס איז בעקאנט, איז געווען, ... יודען מוזען שעכטען בהמות פאר זיך אליין; ... פון זייער שחיטה זאלען קריסטען נישט עסען, ... אויך די דאזיגע בעשרענקונג איז אנגעווענ... געווארען אויף די קריסטליכע קצבים פון מאד... עס איז זיי פארבאטען געווארען צו פערקויפען ..., וואס יודען האבען ערקלערט פאר טריפה.

פון 15-טען יאהרהונדערט זענען שוין דא דאקו...מענטען, קאנטראקטען פון פערקויפען גיטער, וועל... האבען אונטערשריפטען פון יודען פון מאדריד, ... עס איז אויך פעסטגעשטעלט, אז אין די יאהרען 1348 ביז 1369 האבען יודען אויך געוואוינט ... ארום דער שטאט.

די צאהל פון די יודען אין דער שטאט איז צו ... צייט געווען א קליינע. דאס זעהט מען דערפון ... די שטייערן וואס מען האט פון זיי גענומען ... נישט פיל אריינגעבראכט. עס איז פערצייכנט, אז אין 1384 האט דער קעניג דזשאן דער ... בעשטימט פאר דעם מאנאסטיר סאן דא ... אין מאדריד א יעהרליכע הכנסה פון 3000 „...מאוועדיס", און אט דאס געלד האט בעדארפט ... קומען פון די שטייערן אויף די יודען.

א שרעקליכער יאהר אין דער געשיכטע פון די ... אין מאדריד, ווי פון די יודען אין שפאניען ... איז דאס יאהר 1391. אין זומער פון יענעם ... האט מען אויסגעהרג'עט טויזענדער און ... טויזענדער יודען. מען האט אויך אונטערגעצונדען ... בערויבט זייערע קווארטאלען. די יודען וועלכע ... געבליבען לעבען האט מען מיט געוואלט גע...טויפט. דאס איז דאמאלט געשעהען אין סעוויל, ...קארדאווא, טאלעדא און צעהנדליגער אנדערע שטעט ... שפאניען. דאס איז אויך געשעהען אין מאדריד.

...פאראנטווארטליך פאר יענע הריגות אויף יודען, ... געווען פאנאטישע פיהרער פון המון, וועלכע ... דיי אויפגערייצט געווארען קעגען יודען. ...פערשענדע מאכט איז גראדע געווען קעגען די ...רוגות, אבער זי איז געווען מאכטלאז. די פיהרער ... המון זענען נאך די הריגות ארעסטירט געווארען, ... אנדערע זענען אנטלאפען. די רעגירונג האט ...קאנפיסקירט די פארמעגענס פון די העצער, וועלכע ... געבראכט צו די הריגות. מען האט אויך ... די געשמד'טע יודען דורך געוואלד, זיך ... צו קעהרען צו זייער אמונה; און די יודישע ... פון מאדריד, וואו די הריגות אויף יודען זענען ...פארגעקומען, וועלכע האט פריהער געהייסען „קאלע ...לא פע" האט מען א נאמען געגעבען „קאלע דע לא סינאגאגא" (די גאס פון דער שוהל), אלס צייכען פון מיטגעפיהל צו די יודען. אט דער נאמען פון דער גאס איז געבליבען ביז 1492, ווען מען האט די יודען ארויסגעשיקט פון מאדריד און פון שפאניען בכלל.

אין 1480 האבען פערדינאנד און איזאבעלא בעשטימט, אז די דערמאהנטע יודען-גאס זאל זיין א געטהא און מען האט ארום איהר געבויט א וואנד, מיט טויערן, וועלכע האבען געמוזט זיין געשלאסען פון זונען אונטערגאנג ביז זונען אויפגאנג.

פון 1492 האבען זיך נישט מעהר געפונען קיין יודען אין מאדריד, סיידען מאראנאס, ביז 1860 ווען עס האבען אנגעהויבען אהינקומען איינציגע יודען. צו ביסלעך האבען זיך דארט ווידער פערזאמעלט א פאר מנינים יודען, און זיי האבען גראדע ווענט צוזאמען אין די ימים נוראים, אבער אין א פריוואטער הויז.

אין די לעצטע יאהרען נאך דעם וואס שפאניען איז געווארען א רעפובליק, און בעזונדערס דורך דעם וואס יודען זענען אוועק פון דייטשלאנד. איז די צאהל פון יודען אין מאדריד געוואקסען, לויט ווי מען שאצט צו עטליכע הונדערט.

נאך אנדערע וויכטיגע דאטומס פון מאדריד זענען:

אין 1808 איז מאדריד פערנומען געווארען פון די פראנצויזען אונטער נאפאלעאנ'ען, וועלכער האט דארט געמאכט זיין ברודער זשאזעף באנאפארטע פאר קעניג.

אין 1812 האבען די ענגלענדער אונטער וועלינגטאנ'ען פערנומען מאדריד. זיי האבען פארטריבען באנאפארט'ס ברודער, און אין 1814 צוריק געגעבען דעם טראן פון שפאניען צו פערדינאנד דעם 7-טען, וועלכען נאפאלעאן האט געהאט פארטריבען.

אין 1820 האט אויסגעבראכען א ציווילע מלחמה אין שפאניען. מען האט זיך געשאכטען ווי איצט. דער קארטעז (פארלאמענט פון שפאניען) האט געמוזט פערלאזען מאדריד און איז אוועק קיין קאדיז מיט דעם קעניג פערדינאנד אלס געפאנגענער, פראנקרייך האט דאמאלט געשיקט אן ארמעע פון 100 טויזענד מאן צוריק צושטעלען ארדנונג אין שפאניען.

אין 1868 איז געווען א רעוואלוציע אין שפאניען, און קעניגין איזאבעלא האט געמוזט אנטלויפען פון מאדריד און טאקע פון דעם לאנד.

אין 1873 האט מען ערקלערט אין מאדריד א רעפובליק, אבער אין 1874 האט מען צוריק פראקלאמירט א קעניג.

אין 1906 קומט פאר אין מאדריד די גראנדיעזע חתונה פון קעניג אלפאנזא דער 13-טער מיט דער ענגלישער פרינצעסין ענא פון באטענבערג. בעת דאס קעניגליכע פאר פאהרט אין דער פאראדנער פראצעסיע ווארפט מען אויף זיי א באמבע, אבער עס האט זיי נישט געשאדט.

אין סוף 1933 איז אין מאדריד פארגעקומען די בלוטלאזע רעוואלוציע, וואס האט ארויסגעווארפען פון טראהן דעם קעניג אלפאנזא דער 13-טער, און געשאפען די רעפובליק וואס געהט איצט אב אין בלוט.

צו מאדריד'ס גלאריע איז צו פערצייכנען אז איז דער שטאט האט פאר א צייט געלעבט דער געניאלער שפאנישער שריפטשטעלער, סערוואנטעס, דער פערפאסער פון „דאן קיכאט".

עס איז נאך וויכטיג איבערצוגעבען, אז ביז אין 18-טען יאהרהונדערט האט מען געהאלטען מאדריד פאר דער שמוציגסטער הויפט-שטאט אין איירפא. אבער זינט דאמאלט האט זי זיך פיל פערבעסערט און פערשעהנערט. זי איז געווארען אין 1836, דאס הייסט, פונקט מיט 100 יאהר צוריק, א אוניווערזיטעטס שטאט; און איהר הויפט-גאס, קאלע דע לא אלקאלא, איז געווארען איינע פון די שעהנסטע גאסען אין גאנץ איירפא.

לויט דעם צענזוס פון 1931 האט מאדריד געהאט א בעפעלקערונג פון 896 טויזענד 511 נפשות.

אט די שטאט ווערט איצט צושטערט אין דעם ציווילען קריג פון די לעצטע טעג. אט די צושטערונג, סיי וואס עס זאל נישט זיין דער רעזולטאט פון די שלאכטען, וועט אויף אייביג פערשריבען ווערען אין דער געשיכטע. דער געוואלטיגער העלדישער ווידערשטאנד פון דער בעפעלקערונג און פון דער לאיאלער מיליץ וועט אויך פערצייכנט ווערען אלס איינע פון די גלאריעס פון מאדריד. (צייט)

היסטאריקוס

אביסעלע קיביץ

(הומאר פון טאג)

זינגער (צו דעם דיריגענט פונם ארקעסטער): — פארוואס האבען איירע בארבאנען אזוי געקלאפט, זיי האבען דאך געשטערט דעם עולם צו הערען מיין זינגען.

דיריגענט: — אוחר דארפט דאנקען מיינע באראבאנשטשיקעס, מיין הער, וואס דער עולם האט אייך גוט נישט געקענט הערען.

* * *

קיילע: — איך האב נישט ליב או פרעמדע מענשען זאלען קושען מיינע קינדער.

ביילע: — איך האב אויך נישט ליב, איך קען זיך אבער נישט העלפען.

קיילע: — פארוואס?

ביילע: — ווייל מיינע זענען שוין גרויסע מיידלעך.

* * *

שדכן: — איך זאג אייך, דאס איז א מיידעל מיט אלע מעלות: שעהן, קלוג, געבילדעט: זי קען קאכען, נייהען, באקען.

יונגערמאן: — צו וואס דארפט איהר אזוי פיל רעדען? זאגט קורץ: זי האט נישט קיין געלד.

ארץ-ישראל-אינטערפעלאציעס אין אונטערן-הויז

ל א נ ד א ן (יט"א) דעפוטאט קאל. וועדזשוואוד האט אנגעמאלדען א ריי אינטערפעלאציעס וועלכע ער וועט די נעכסטע טעג שטעלען דעם קאלאניען-מיניסטער ווענען א"י איינגעלעגנהייטען.

דעם 17. ד. ח. וועט ער אינטערפעלירען דעם קאלאניען מיניסטער איבער פאלגענדע צוויי פראגען:

נעמענדיג אין אכט די אויפנאמע, וואס די רעגירונג פון איראק האט איינגעארדענט לכבוד גאווערנער על קאקאודזשי (וועלכער האט אנגעפיהרט מיט דער בעוואפנעטער אקציע פון די אראבישע טערארריסטען אין דער צייט פון אונרוהען אין א"י), צי האלט נאך אונטער דער קאלאניען מיניסטער זיין מיינונג, אז די אראבישע אומצופרידענהייט אין א"י איז א רעזולטאט פון אויסשליסליך אינערליך-א"י סבות?

צי האט דער קאלאניען-מיניסטער בעקומען אלע נויטיגע בעריכטען וועגען די יודען, וואס זענען ערמארדעט געווארען אין א"י, און צי וועט דער מיניסטער אנגעבען די נעמענדיגע ציפערן פאר דער צייט פון נאכן אראב'שען שטרייק?

דעם 18-טען ד.ח. וועט קאל. וועדזשוואוד אינטערפעלירען דעם מיניסטער פאר דער קאארדינאציע פון דער נאציאנאלער פערטיידיגונג:

צי וועט א"י פערנעהמען דאס ארט פון ענגיפטען אין פערטיידיגונגס סיסטעם און צי האט די רעגירונג וואס עס איז נויטיג כדי צו שטארקען דעם פראר פרי מיישען טייל פון דער א"י בעפעלקערונג?

דער ליבער דעפוטאט דאן טשאטער האט אויף דעם 18-טען ה. ח. אנגעמאלדען פאלגענדע אינטערפעלאציע צום קאלאניען מיניסטער:

צי וועט א טייל פון די קאסטען מחמת דער איינגלידערונג פון יודען אין די פערטיידיגונגס-קרעפטען אין צוזאמענהאנג מיט די אונרוהען אין א"י געדעקט ווערען פון די פאנדען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, און אויב יא, וועלכער טייל פון די קאסטען?

אויף דעם 25-טען ה.ח. האט קאל. וועדזשוואוד אנגעמאלדען פאלגענדע אינטערפעלאציע צום קאלאניען מיניסטער:

צי איז שוין דער מיניסטער אומשטאנד צו געבען דער קאמער וועלכע עס איז אינפארמאציעס ווענען דער ענטוואפנונג פון די אראבער אין א"י און וועלכער מאס זענען די יודען נישט בעוואפענט און צי איז דאס א פראגע, וואס איהר ענטשיידונג געהערט דעם הויך-קאמיסאר?

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאסלעס
האט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

א יתום

(דערצעהלונג)

— פון —

פרץ הירשביין

— 4. — (*

עס איז אנגעקומען דער פארנאכט, וואס האט ... א מערב פענסטער אריינגעשיקט א פאס ליכט ... פערגייענדיגען טאג. אויפ'ן פענסטער פון דרוי... האט זיך ארויפגעדראפעט א ווייסע קאץ מיט ...ארצע אויערן און שווארצען בעזעל און האט ...ריינגעמיאוקעט אין שטוב אריין. געזען א שטוב... קאץ, וואס האט בעגריפען די געפאהר אין שטוב ...ערפריה, איז אנטלאפען געווארען און זיך פער... אין שווייגען, ערגעץ אונטער'ן סטרעכע. איצ... איז אין איהר אליין אריין א חשד; האט נישט ... תופס זיין די שטילקייט, וואס אין שטוב. ... געזעהן פון אונטער דער סטרעכע, ווי דריי ...לעך האבען שטיל געעפענט די טיר און שטיל ...שפעטער אוועקגעשלייכט, זי האט געהערט, ווי ... האט די טיר פון שטוב פערקלאפט און די ... קומט אן — איז זי געגאנגען צום פענסטער ...נקוקען אין שטוב אריין.

דער פערבלוטיגטער יתום, וואס האט עטליכע ... אויף זיין אופן געפרובט פערטרייבען דעם הונ... באך דעם ווי די קינדער האבען זיך פאר איהם ...זען און פערשוואונדען — ער האט אויף א ... פערגעסען, אז ער איז שוין א מענש און קען ... שטעלען טריט מיט זייבע פיס. ער האט זיך ...געלאזען אויף אלע פיר, ווייל אויף אזא אופן ... ער געקענט אומעטום קריכען און ארונטערקרי... זוכען עפעס צו עסען, אזוי איז ער ווידער ...קראכען אונטער'ן בעט. דארטען, וואו ער האט ... אינדערפריה בעהאלטען און אין גראבען פינגער ... דער רעכטער האנד האט ער דערפילט א טעם, ... האט דעם פינגער אריינגענומען אין מויל. גע... געזויגען, ביז ער איז איינגעשלאפען.

אז די קאץ אויפ'ן פענסטער האט מיט די פא... פיסלעך געצומען גראבלען און רייסען די ...לעך פון די שויבען און רופען אויפ'ן הויכען ... — האט ער זיך אויפגעכאפט און צוגעהערט, ... האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס זענען ווידער ...קריכער היינטערן פענסטער, האט ער דעריבער ...ריכטיג געגומען ארויספויזען פון אונטער'ן בעט.

דיין בליק האט זיך תיכף אנגעשלאגען אויפ'ן פענסטער און אויף דער קאץ, די קאץ האט איהם בעטראכט דורכ'ן שויב און אין עטשווינגען געווארען.

זיין בליק איז פונדעסטוועגען געפאלען אויף דער זייט פון זיין מאמען. האט ער לאנג אהין געקוקט און בעטראכט די טונקעלע, פערטריקענטע בלוט-פאסען, וואס האבען צעשניטען דאס אפגעדעקטע לייב פון זיין מאמען. איהרע שווארצע לאנגע האר האבען זיך געוואלגערט צעווארפען ארום דעם שווילען קאפ איז איהם איינגעפאלען, שטיל צוצופויזען און אנריהרען די האר, ווייל דאס איז געווען זיין שטייגער. איבדערפריה ביי דער מאמען אין בעט צו רייסען איהרע לאנגע, שווארצע האר; צו בעהאלטען זיין פנים אין איהרע האר. ער געדענקט, אז ווען ער האט שטארק א ציה געטון איהרע האר — האט זי שטענדיג געגעבען א געשריי און איהם אנגעפאטש איבער זיינע הענטלעך... יא, דעם פאטש איבער די הענט, וואס ער האט נאך היינט אינדערפריה פון איהר געקראגען, געדענקט ער קלאר. ער האט נאך איצטער א קוק געטון אויף די הענט זייבע, געוואלט אויף זיי דערקענען דער מאמעס האנט. אבער זיינע הענטלעך זענען געווען אזוי פערשמירט, פערבלוטיגט — אז איהם האט באר אנגעכאפט א חשק זיי ריין צו מאכען.

קוקענדיג אויף די הענט זייבע, האט דער שארפער הונגער ווידער אנגעכאפט זיינע געדערימלעך און גענומען זיי קנייפען און ציהען. האט ער פערשטאנען, אז דאס איינציגע, וואס קען אפטרייבען דעם הונגער פון זיינע געדערים, איז דער גראבער פינגער פון זיין רעכטער האנט, וואס האט אגב שוין רייבער פון אלע איבעריגע פינגער אויסגעזעהן. דער טאג האט דעם זוניגען פאס ליכט צוגענומען פון פענסטער. שאטענס האבען אנגעהויבען צו ציהען אין שטוב אריין. ער האט דערשפירט, אז די נאכט קומט אן.

ער האט פלוצלונג ארויסגענומען דעם גראבען פינגער פון מויל און זיך ווידער אויפגעשטעלט, מיט דער ערנסטקייט פון א דע וואקסענעם, שטייענדיג אויף זיין ארט, האט ער בעטראכט אלע פיר ווינקלען פון שטוב, צום צווייטען צימער, צו אנ'אנ'אנדערער טיר — אהין האט עס איהם גאר איינגאנצען נישט געצויגען. פאר איהם איז געווען היים בלויז א', דעם חדר, וואו אויף דער ערד איז געלעגען ראס, וואס איז אמאל געווען זיין מאמע, כאטש פרעמד און פרעמדער איז איהם געווארען זיין מאמע. פונדעסטוועגען, מיט'ן אנקומען פון דער נאכט, האט ער אלץ אפטער געווארפען זיין בליק צו איהר.

ער איז אוועק צום ווייטסטען ווינקעל פון שטוב; איז א פאר מאל ארונטער אונטער'ן בעט; ארויסגעקראכען און צוגעגאנגען צו דער טיר, וואס פיהרט צום דרויסען; אנגעריהרט די טיר, עפעס צו דער טיר א מורמעל געטון — און ווידער אוועק; איינס-צוויי, איינס-צוויי; פון וואנט צו וואנט; און לסוף איז ער צוגעקומען צו דער ענטשוויגען געווארענער מאמען. נאר נאהענט איז ער צו איהר צוגעקומען, האט זיך אנידערגעזעצט לעבען איהר און גענומען הערען איהר האנט, מיט גרויס מיה האט ער געיאלט אויפהויבען איהר רעכטע האנט, וואס איז געלעגען אויפ'ן דיל, און געוואלט זי אנידערלייגען אויפ'ן ברוסט, דאס האט זיך איהם נישט איינגעגעבען.

ער האט עקשנותדיג עפעס גערעדט צו איהר, געפאדערט. עפעס האט ער געמאנט ביי דער מאמען און דערמאנט... עס האט אויך געקענט מיינען: „צי ווייסטו נישט, אז איך וועל באלד בעדארפען גיין שלאפען? צי ווייסטו נישט, אז איך וויל זייער טרינקען?"

ער האט געווארקעט, געווארקעט צו דער מאמען — קיין ענטפער איז נישט געקומען, נישט קיין יהר מיט דער האנד, נישט קיין וואונק מיט די איגען, די מאמע שטעקט נישט מעהר ארויס צו איהם די רויטע צונג; שאקעלט נישט מעהר מיט דער צינג — ער זאל אנהויבען צו לאכען. פונדעסטוועגען מיט'ן אנקומען פון דער נאכט, האט ער בעשטימט, ער זאל זיך נישט דערווייטערען פון דער מאמען. כאטש זי קוקט נישט אויף איהם, כאטש זי ענטפערט איהם נישט, א פאר מאל האט ער אנגעבאהעט זיין קאפ אויף איהר ברוסט און ווידער אויפגעהויבען.

איהם איז געווארען קילבלעך — האט ער געוואלט געפינען ווארעמקייט ביי דער מאמען און האט עס נישט געפונען. ער האט ארויפגעפויזט אויף איהר בויך, געלייגט דעם קאפ צווישען איהר ברוסט. אבער איהם איז גלווארען דערוו דער, וואס איהרע בריסט זענען אזוי קאלט. איז ער אראפגעקראכען און זיך אנידערגעלייגט לעבען איהר, זייט ביי זייט. און חייל די צעריסענע קליידער איהרע ביים זייט האבען איהם מעהר געווארעמט ווי איהר לייב — האט ער זיך געוואוקעלט אין זיי, געטוליעט צו זיי און אזוי איז ער רוהיג געבליבען ליגען ביי דער מאמעס זייט, מיט דעם גראבען פינגער אין מויל.

די נאכט איז ארויין אין שטוב און האט זיי ביידע צוגעדעקט. א גאנצע נאכט איז ער רוהיג געשלאפען דאס איז געווען א ביי-געבארענער מענש, וואס איז אין פערלויף פון טאג עטליכע מאל אומגעקומען און ווידער געבארען געווארען — שוין צום לעבען איז איהם דער מענש געבארען געווארען. דעריבער איז ער אזוי געשמאק געשלאפען. זייט ביי זייט מיט דעם מענשען, וואס איז אמאל, מיט גאנצע 12 שעה צוריק געווען זיין מאמע.

און וואונדערליך, ווי דאס לעבען פערמאגט פערבארגענע וועגען און שטעגען. דאס איז אזוי בולט געווען אין יענע טעג, אין יענע ווינקלען פון יודישען לעבען, וואס עס האט געקענט אויסווייזען, אז איבאיינעם מיט די מאמעס, איינאיינעם מיט די טאטעס האבען קינדער בעדארפט אונטערגיין, דווקא דעמאלט זענען אויפגעשטאנען פון דער ערד נייע טאטעס און נייע מאמעס און אויפגעקליבען די דראבנע יתומים פון דער ערד.

די בלאנדע טייבעלע, וואס האט זיך מיט באן עריתומטע קינדער אויסבעהאלטען ביי גוטע קריסטען אין א שטאל, זינט זי האט געזעהן דאס פערבלוטיגטע יתומל — האט זי שוין א גאנצע נאכט נישט געשלאפען, באגינען האט זי גענומען צו הילף דעם גוטען מענשענס א יונגעל. פעטרוס האט ער געהייסען, אויך מיט בלאנדע, פלאקסענע האר; איינאיינעם זענען זיי אוועק און צוגענומען פון לעבען דער טויטער מאמען דעם פערבלוטיגען יתום. וואס איז נאך געשמאק געשלאפען לעבען דער טויטער מאמען. טייבעלע האט איהם גענומען אויפ'ן האנט און ער איז איהר געווען גרינג צו טראגען. זי האט איהם איבער געציילט די ציינער ביי איהם אין מויל און געפונען, אז מיט דריי אונטערשטע צייגדלעך און פיר אויבערשטע. וועט ער שוין קענען אלצדינג עסען, זי האט שוין אויך געוואוסט, אז זיין נאמען איז בערעלע...

טייבעלע און פעטרוס האבען איהם געבראכט צו די גוטע מענשען, און אז מען האט גענומען פון איהם אראפוואשען זיין מאמעס פערגליווערט בלוט — דעמאלט האט זיין גאנצער מהות אנגעהויבען צו ווייבען צו טייבעלען האט ער געצויגען די הענט. ווייל זי, די פינף יאהריגע טייבעלע, איז זיין ... געווארען.

(ס ו ף).

*) זעה אין נעכטיגען נומער „נייער פאלקס...

דער יוד, וואס מאכט קאפעליושען פאר די פרעזידענטען פון אמעריקא

אַ רומענישער יוד, וואס איז דער „קעניג פון די צילינדערס"

(בריף פון ניו-יאָרק)

פאַר די לעצטע דרייסיג יאָהר האָט אמעריקע געהאט גאנץ זיבען פרעזידענטען, אָבער איבער זיי אַלע איז געווען נאָר איין קאפעליוש - מאכער — דער ניו-יאָרקער יוד פליגעלמאן. פון טעאָדאָר רוזוועלט ביז „פרענקלין רוזוועלט זענען אַלע אמע-ריקאנער פרעזידענטען געווען אָנגעטון אין די קא-פעלושען, וואָס פליגעלמאן האָט פאַר זיי ספעציעל געמאכט ערב דער איינשווערונגס-צערעמאָניע.

איך האָב זיך געזעהן מיט פליגעלמאנען אין זיין הוט-פאבריק אין ניו-יאָרק אויף לער זעקס-טער עוועניו. ער איז דער אייגענטימער פון דער גרעסטער פאבריק פון צילינדער-היט אין די פער-אייניגטע שטאַטען. ביי איהם מאכט מען אנדערע סאָרטען קאפעליושען אויך, נאָר די אמת'ע, פראכט-פולע צילינדערס, וואס זיצען אויף די קעפ פון בערי'המטע אָפערע- און פילם-סטאַרס — דאס איז זיין ספעציאַליטעט.

האָט זיך פליגעלמאַן געמאַכט א מאָדע, אַז יעדע פיר יאָהר, באַלד נאָך די פרעזידענט-וואהלען, שיקט ער א מתנה דעם ניי-געוועהלטען פרעזידענט א צי-לינדער-הוט, וואס איז גאָר א יקר-המציאות. עס איז גרינג צו זאָגען „ער שיקט א מתנה". די זאַך נעהט גאָרנישט צו אזוי איינפאַך. ער נעמט נישט אַראָב פון פאָליצע דעם ערשטען בעסטען צילינדער און שיקט איהם אוועק, ניין, נישט דאָס.

ערשטענס, נעמט ער אַ מאָס פון דעם נייעם פרעזידענטס קאָפּ. כדי עס זאָל נישט זיין צו גרויס אדער צו קליין. דערנאָך נעמען זיך די בעסטע ספעציאַליסטען אין פליגעלמאנס פאבריק מאכען דאָס „קאפעליושעל", און פונקט ערב דער איינשווערונג צערעמאָניע פיהרט עס פליגעלמאן אוועק צום פרע-זידענט.

— וויפיל דאַרף קאָסטען אזא היטעל ? — פרעג איך איהם.

— פאַר וויפציגער ווי א פינף און צוואַנציג דאָלאַר וועט איהר עס נישט קריגען.

טעאָדאָר רוזוועלטס קאָפּ האָט ער אליין אבגע-מאסטען. זיי ביידע, טעאָדאָר רוזוועלט און פלי-געלמאן האָבען זיך נאָך געקענט פון ניו-יאָרק. ווען טעאָדאָר איז געוואָרען פרעזידענט האָט זיך זיין יודישער פריינד מיישב געווען. אז ס'וואָלט געווען כדאי איהם צו שענקען א פרעזענט און פון דעמאָלט אָן האָט זיך איינגעשטעלט די טראַ-דיציע. אויף דעם איצטיגען פרעזידענט פרענקלין רוזוועלטס קאָפּ האָט פליגעלמאַן אליין אָבגע-מאסטען. עס איז אינטערעסאַנט, אַז ביידע רוז-וועלטס האָבען געטראָגען די צילינדער-היט פון דער זעלבער מאָס.

צווישען טעאָדאָר און פרענקלין רוזוועלט האָט אמעריקע געהאַט פינף פרעזידענטען: טעפט, וויל-סאן, הארדינג, קולידזש און הוווער. און זייט יזיסען: ווען נאָר איהר זעהט בילדער פון זיי, ווי זיי פאהרען מיט צילינדער-היט אָדער זענען אָנ-געטון אין היט, אַז דאָס איז פליגעלמאנס ארבייט.

מיט ווילסאָנס היטעל האָט געטראָפען א שטי-קעל אומגליק: עס איז געווען צו גרויס און ס'האָט זיך אביסעל אַראָבגעלאָזט אויף די אויערען. פאַר דער איינשווערונגס-צערעמאָניע האָט ווילסאָנס סעק-רעטאר טעלעפאָנירט צו פליגעלמאַנען און געזאגט, אז: באשר בכן דעם פרעזידענטס היטעל פאַלט אַראָב.

פליגעלמאַן האָט געענטפערט דעם פרעזידענט'ס סעקרעטאר מיט א שפאס: ווען מען ווערט פרעזי-דענט ווערט דער קאָפּ געשוואָלען... צו קיין קריזיס איז נישט געקומען. ווען איהר זעהט ווילסאָנס בילד איין אַ היטעל, קאָנט איהר מערקען, אַז עס איז אראבגעלאָזט אויף זיינע אויערען, אבער דאס פנים איז דאָך קענטיג גענוג...

באַלד ווי מען עפענט די טיר אין פליגעלמאַנס פאבריק, זעהט מען הענגען אויף דער וואנד, אונ-טער א גלעזערנער ראהם די דאנק-בריף פון אַלע זיבען פרעזידענטען. דער לעצטער בריף איז פון פרענקלין ד. רוזוועלט און ער ווינשט זיין קאפע-לוש-מאכער, אַז ער זאָל לעבען לאנג און מאַכען קאפעליושען פאַר נאָך פרעזידענטען.

דער בעריהמטסטער קאפעליוש - מאכער אין אמעריקע איז געבוירען געוואָרען אין דער שטאָט גאלאַץ אין רומעניען. ער איז געקומען אין אַמע-ריקע ווען ער איז אלט געווען דרייצעהן יאָהר. ער איז גלייך געוואָרען א היטעל-מאכער און זיך אויסגעלערנט די מלאכה. שפעטער האָט ער [...] עפענט אַן אייגענע פאבריק, וואו ער האָט גע[...] א צושניידער און שיק-יונגעל. מיט דער צייט [...] די אונטערנעהמונג געוואַקסען און איצט אַרב[...] ביי פליגעלמאנען אכציג מענשען און זיין [...] קלינגט איבער'ן גאַנצען לאַנד, ס'הייסט אין די אר[...] טאקראטישע קרייזען, וואו מען טראגט די צילינד[...] היט.

ווען איך בין געווען ביי מר. פליגעלמאן [...] וואַרשטאַט, האָב איך געזעהען א גאַנצע ר[...] פערל-גרויע צילינדערס, וואס האָבען געשיינט [...] ליכט פון דער זון. דאָס וועט אוועק קיין האָלי[...] צו די סטארען פון דער פילם-וועלט.

פליגעלמאַן זעהט אויס צו זיין אין די ש[...] פופציגער ער איז זעהר צופרידען, ווען מען [...] איהם, אַז ער אַליין כאפט דעם אנבליק פון ס[...] דאר רוזוועלט. דער אמת איז, אַז ווען ער ש[...] כעלט און ווייסט זיינע ווייסע צייהן, מערקט [...] אַ געוויסע ענהליכקייט צווישען איהם און [...] ערשטען פרעזידענט, וואס האָט געטראָגען זיין ה[...]

פליגעלמאַן איז א היימישער יוד, א מיט[...] פון עטליכע יודישע אינסטיטוציעס אין ניו-יאָ[...] און א געמיטליכער שמועסער. ער איז שטאָלץ [...] מיט, וואס זיינע קאפעליושען געהען אוועק אין [...] העכסטע פענסטער פון לאַנד...

ז. שוסטער.

נאַצי-העצע אין צוזאמענהאַנג מיט'ן פראַצעס פון דוד פראַנקפורטער

בערלין (יט"א) ביידע לייב - אָרגאַנען פון דער נאַצי-פארטיי, דער „פעלקישער בעאָבאַכטער", און דער „אַנגריף" האָבען פעראָפענטליכט אַנ'אידענ-טישען ארטיקעל אין צוזאַמענהאַנג מיטען פאַרשטע-הענדיגען פראָצעס פון דוד פראַנקפורטער, אין וועל-כען די דייטשע עפענטליכקייט ווערט גערופען צו שטודירען די ליטעראַטור. וואָס די נאַצי - פאַרטיי האָט וועגען דעם פראָצעס אַרויסגעלאָזען „כדי צו בעקומען א פול בילד וועגען די אַליהודישע מאַכינאַר-ציעס, וועלכע זענען א סכנה נישט בלויז פאַר דעם הייטיגען רייך, נאָר אויך פאַר גאַנץ אייראָפע". ווי-טער ווערט אין דעם ארטיקעל אויפן בעקאַנטען שטיי-נער געהאַצט געגען יודען, און עס ווערט חעם דיר-משען לעחוד הערצעהלט אַז יודען האָבען געהאַט פרשה אויסצוהונ'ענען, הרע גוסטלאָפ'ן, נאָך פיל אַנדערע נאַצי - פערזענליכקייטען אין דער שווייץ. דער עיקר אין זשענעווע און אַז סוף-כל-סוף איז דער שאָס אין דאַוואָס געווען טערהשנהעט נישט געגען גוסטלאָפ'ן, נאָר געגען דער נאַצי-בעוועגונג און געגען „פיהרער". דער פראָצעס אין כור — ווערט אין דעם גיפט - טריפענדען ארטיקעל אויסגעפיהרט — דאַרף נישט. אזוי פיל דינען דער פערטיידיגונג פון פראַנקפורטער, ווי דער ריסקרעדיטירונג פון דער נאַציאָנאַל - סאָציאַליסטישער בעוועגונג און פון „פיהרער".

יודען אין דייטש - אויבערשלעזיען אַרעסטירט פאַר פערקויפען כשר - פלייש

בערלין (יט"א) דאָס דייטשע נאַכריכטען - ביוראָ טיילט מיט, אז אין דער דייטש - אויבער-שלעזישער שטאָט הינדענבורג (זאַבזשע) האָט פאָר-ליצי דורכגעפיהרט א ריזיע ארעסטען אין דער [...] היגער סינאַגאָגע, וואו זי האָט כלומרשט גע[...] לערך 500 כשר - געשאָכטענע עופות. וואָס האָ[...] געזאָלט זיין בעשטימט פאַרקויפט צו ווערען אין [...] דערע דייטשע פראָווינצען. מעהרערע יודען — ה[...] געהאַלט די אָפיציעלע אַגענטור — זענען ארעס[...] געוואָרען פאַר פיהרען אַזאַ מסחר. (ווי בעקאַנט [...] די יודישע שחיטה אין דייטש - אויבערשלעזיען [...] אין געזעצמעסיג צום איבעריגען דייטשלאַנד — [...] פעשחבאָטען, היות אין הסכם מיט דער פויליש[...] טשער זשענעווער קאָנווענץ וועגען אויבערשלעזי[...] טאָרען אויף דער דאָזיגער טעריטאָריע נישט [...] ווערען קיין שום דיסקרימינאַציעס פון [...] סישען, רעליגיעזען אָדער אנדערען כאראַקטער).

לויט דער זעלבער מעלדונג זאָל די אויספאָר[...] האָבען גורם געווען דעם ארעסט פון א גרופע [...] אויך אין גלייוויץ. אויך זיי שטעהען אונטער [...] זעלבער בעשולדיגונג פון פערקויפען כשר-פלייש [...] יודען אין אנדערע טיילע פון דייטשען רייך.

עס דאַרף בעמערקט ווערען, אַז דערווייל [...] אין דייטשלאַנד נישט אויסגעגעבען געוואָרען [...] שום גענעצליכע בעשטימונג, וואָס זאָל פערבאָ[...] דאָס ארויספיהרען פלייש — כשר'ע אָדער אַנדער[...] פון אויבערשלעזיען אין אנדערע טעריטאָריען פון ד[...] לאַנד. אויב עס זאָל אפילו זיין אמת. אַז די א[...] טיהטע יודען האָבען געהאַנדעלט מיט כשר - גע[...] מענעם פלייש, זענען זיי דערמיט געווען קיין ש[...] פערברעכען נישט בעגאַנגען. ווי עס שיינט אַלזאָ [...] נען די נאַציס מיט די ארעסטען מעהר אויסנ[...] דיסקרעדיטירען מיט דער אונוואהרשיינליכער מ[...] ווענען „פיינף הונדערט כשר - געשאָכטענע עופות [...] א סינאַגאָגע".

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכע
וועגערישע און הויט-קראַנקהייטען
טראַוגוטא 9. טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוועט
זונטאַג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

ד"ר ווייצמאַן וועגען דער מעגליכקייט פון יודיש-אַראַבישען צוזאמענלעבען

רעפעראַט אין באַזעל וועגען דער לאַגע אין ציוניזם

ווארשע (יט"א) אַבשטעלענדיג זיך און באַזעל אויף'ן וועג קיין א"י איז דר. חיים ווייצמאַן אַרויסגעטרעטען מיט א גרויסען עפענטליכען רעפע-ראַט וועגען דער לאַגע אין ציוניזם:

פראָפ. ווייצמאַן האָט ערקלערט, אז די באַלפור-דעקלאַראַציע די „מאַגנאַ קאַרטאַ" פון ציוניזם בע-שטעהט פון צוויי טיילען. איינער א פאָזיטיווער, וועלכער האָט פראָקלאַמירט די ענטשטעהונג פון א יודישער נאַציאָנאַלער היים אין א"י און דער צווייטער א נעגאַטיווער, וועלכער האָט זיך פערפליכטעט צו שיצען די עקזיסטירענדע אינסטיטוציעס אין לאַנד. בנוגע דעם צווייטען טייל קען מען היינט זאָ-גען אז ער האָט בעקומען: די פאָלשטענדיגע בעפריי-דיגונג. זעהר זעלטען ווערען אין וואָס פאַר עס איז קאָלאָניזאַציע לאַנד אויף דער וועלט געשווינט די עקזיסטירענדע אינטערעסען פון דער בעפעלקער-רונג אין אַזאַ מאָס, ווי דאָס איז געשעהען אין א"י. אויבערגעהענדיג צום אַנטי - ציוניסטישען אַרגו-מענט פון די אַראַבער און נישט אראַבער, אז די יודישע קאָלאָניזאַציע שטויסט אַרויס די אַראַבער פון באָדען, ערקלערט דר. ווייצמאַן אז היינט צורטאָג איז די אַראַבישע בעפעלקערונג געשטיגען און פער-גלייך מיט 20 יאָהר צוריק אויף 40 פראָצענט. א"י איז היינט א בעדייטענדע לאַנד פאַר דער אראַבישער אימיגראַציע. אראַנק די ריעסיגע טעכנישע איינריכ-טונגען קען מען היינט בעזעצען אויף דעם זעלבען שטח באָדען א צעהנפאַכיגע גרעסערע בעפעלקערונג, בעפעלקערונג, ווי מיט צוויי צעהנדליג יאָהר צוריק. די יודישע אימיגראַציע האָט געווירקט, אַז דער לעבענס - שטאַנדאַר פון דער אראַבישער בעפעלקער-רונג זאָל בעדייטענד שטייגען, ווי אויך אַז דער לוין פון אַראַבישען אַרבייטער זאָל צעהנפאַכיג איבער-שטייגען דעם לוין פון זיין מיטגלויביגען אין אירא[ק]. דאָס בעווייזט קלאָר, וואָס פאַר א נוצען די אַראַבער האָבען פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע, אָבער טראָץ דעם מערקט זיך ביי זיי א שטאַרקע געגנערשאַפט גע-גען איהר, וואָס לאָזט זיך ערקלערען נישט מיט עקאָ-נאָמישע סיבות, נאָר מיט דער אַנגסט, אַז די יודען וועלען אין דער צוקונפט זיין די מעהרהייט-בעפעל-קערונג.

הערויפער, חזר'ט דאָ איבער ווייצמאַן אַנ'ערקלער-רונג, וואָס ער האָט שוין אָפטגעגעבען אויף א ציוניס-טישען קאָנגרעס, זאָגען מיר, אַז מיר קומען קיין א"י, כדי קיינעם נישט צו בעהערשען, אָבער מיר ווילען אויך פון קיינעם נישט בעהערשט ווערען. די יודען שטרעבען אין א"י צו א פאָליטישער פאַרי-טעט אונאָפהענגיג פון דער אָנצאָל, עס דאַרף זיין א געמיינזאַמע פאַטערלאַנד פאַר ביידע פעלקער, פונקט ווי עס איז דער ביישפיל אין דער שווייץ.

די יודען האָבען צו א"י עפענטליך - אַנערקענטע און היסטאָרישע רעכט, יעדער אויפבוי פון א יודישער א"י וועט אָן מוז פאַרטנעזעצט ווערען.

רעדענדיג וועגען דער קעניגליכער קאָמיסיע, ער-קלערט דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָר-גאַניזאַציע, אַז די אויפגאַבע פון דער קאָמיסיע איז צו שאַפען א פרידען צווישען ביידע פעלקער, וואָס וועט זיכער זיין לטובת פאַר דעם גאַנצען לאַנד.

דער גורל פון אַ פרוי

סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראמאַן

(9

דער זונטאָג איז גראָד געווען דער 5. יוני 1912, איהר גאַנצען לעבען האָט זי דעם טאָג נישט פער-געסען. נישט איינמאָל, אין איהר שפעטערדיגען לע-בען, האָט זי דעם טאָג געשאָלטען מיט טויטע קללות ווי איוב האָט געשאָלטען דעם טאָג, ווען ער איז גע-בוירען געוואָרען.

דער זונטאָג איז געווען א שיינער פראַכטפולער זומער-טאָג. רחל האָט זיך אויפגעכאַפט זעהר פריה. די זון האָט שוין אַריינגעשיינט אין איהר קראַמער און מיט ליכטיגער פרייד זיך אָפגעשלאָגען אויפען פראָסטען מעבעל — אויף די שוואַרצע לעדערנע שטוה-לען, אויפן אייזערנעם בעט און אויפן דעמבענעם טיש.

זי האָט לעצטענס געקראָגען די מנהג פון אַנ'-אַרעסטאַנט, צו לויפען צום פענסטער אין נאַכט-העמד איז זי צו צו דעם פענסטער און איהם גער-עפענט. די זון האָט מיט וואַרימקייט געלאָשטשעט איהר פריש פנים. א לינד ווינטעלע האָט זיך א שפּיל געטאָן מיט איהרע האָר און צינטעליעט איהר העמד צום וואַרעמען לייב. דער ריח פון טויאיג גראָז און דער דופט פון רויזען האָבען איהר גע'שיכור'ט. זי האָט אַזש צוגעמאַכט די אויגען פון גרויס הנאה.

„אַך, ווי גוט עס איז צו לעבען און צו זיין פריי אין אַזאַ פרעכטיגען טאָג"!

מיט אמאָל האָט זי דערפיהלט אויף זיך א פאָר אויגען. אזוי דערפיהלט. ווי זיי וואָלטען זיך אין איהר אָנגעריהרט. צום ערשטען האָט זי געדענקט, אַז עס ווייזט זיך איהר אויס. נאָר אַרומקוקענדיג זיך האָט זי דערזעהען טענט לופּן אַנגעשפּאַרט אָן א בוים, און זיינע גריניגע אויגען העל פון דער זון, ווי ביי א הונגעריגער קאַץ, האָבען איהר דורכגענומען....

ווען סענ לופּ האָט בעמערקט, אַז זי האָט איהם דערזעהן ; האָט ער אַליין נישט געקאָנט אוועק-נעמען די אויגען פון איהר ; נאָר כדי זיך צו פאַר-ענטפערן האָט ער אוידעל א זאָג געטון:

— גוט מאָרגען, רחל ! געדענק דיין צוזאָג ! היינט צום גאָטעסדינסט, קום ! זיי א גוטע קריסטין !

רחל האָט גאָר נישט געענטפערט און איז אַוועק פון פענסטער. אין האַרצען האָט זיך איהר עפּעס אָפּ-געריסען. זי איז געבליבען שטיין אין מיטען צימער און זיך נישט געקאָנט אָפּגעבען קיין חשבון וואָס דאָ איז פאָרגעקומען. עס איז געווען גאַנץ נאַטירליך, אַז סענט לופּ זאָל איהר דערמאַנען אַן איהר צוזאָג. נאָר פאַרוואָס האָט ער איהר אַזוי דורכגעדרונגען מיט זיינע גרינע אויגען? און ווי האָט ער זיך נישט געשעהמט צו קוקען אויף איהר, ווען זי איז געווען אין נאַכט-העמד?

ווען איהר ערשטע שרעק און צעטומלטקייט איז פאַריבער האָט זי פונדערטסטוועגען געפינען תירוצים פאַר סענט לופּס מאָדנער האַנדלונג. „ער האָט זיכער גאָרנישט געמיינט", האָט זי ביי זיך בעשלאָסען. „ער איז צופעליג דורכגעגאַנגען און דערזעהענדיג מיך דורכן פענסטער, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און מיר דערמאָנט אָן צוזאָג" א שווערקייט האָט איהר אָבער פאָרט געדריקט אויפן האַרצען און ווי שטאַרק זי האָט נישט פרובירט זיך צו בערוהיגען, האָט איהר די שווערקייט דאָך נישט אָפּגעלאָזען...

„דער טאָג וועט שוין היינט זיין א פערדאָמטער", האָט זי צו זיך אַליין געזאָגט. זי האָט זיך פונדעסט-וועגען אָנגעטאָן, אָפּגעגעסען און אריין אין מאַנאַס-טירקירך צום גאָטעס-דינסט.

ווען זי איז אַריינגעקומען זענען שוין דאָרט גע-ווען אַלע גלחים און נאָנעס אין זייער טרויעריג און שוואַרצע קליידער. זיי זענען געשטאַנען און מיט טעמפּע אויגען געקוקט אהין, אויף יענעם בעלעמער, וואו ס'איז געשטאַנען דער הויפּט-גלח און געזאָגט פסוקים.

„הייליגער פון אַלע הייליגע — יעזוס — א לויב!"

„גרעסטער פון אַלע גרויסע — יעזוס — א לויב!"

„בעסטע פון אַלע גוטע — יעזוס — א לויב!"

אַלע האָבען נאָכגעזאָגט די פסוקים מיט א מאָ-נאָטישער איינטאָניגקייט רחל האָט געפיהלט [...] אין די דאָזיגע תפילות איז נישטאָ קיין שום [...] גייסטשרונג, קיין שום הייליגקייט. ס'איז בלויז [...] טע צערעמאָניע. מיט איהר קינדערישען, אָבער ש[...] שאַרפען שכל, האָט זי פערשטאַנען, אז דאָס, וו[...] קומט דאָ פאָר איז פונקט פאַרקערט פון דער אמ[...] פאַכער הארציקייט, וואָס יעזוס האָט געפּרעדי[...] זי האָט זיך דערמאָנט אין א פסוק פון נייעם טע[...] טאַמענט, וואָס זי האָט געלערנט אין שול.

„איך בין געקומען צעשטערען די טעמפּלען [...] און זיי בויען אין זיין נאָמען מאָנאַסטירען, וו[...] דאָס לעבען איז חושך און וויסט.

זי האָט זיך דערמאָנט אָן אַנ'אַנדער פסוק, וו[...] ער האָט געזאָגט:

„איך בין געקומען בעפרייען געפאַנגענע".

און דאָ האַלט מען איהר געפאַנגען אין זיין [...] מען.

נאָך דעם ווי מען האָט אָפּגעלויבט יעזוסן [...] הימעל אַריין האָבען זיך אָנגעהויבען די געבעט[...] פאַר רחמנות:

„יעזוס גרויסער — האָב רחמנות"!

„יעזוס גרויסער — האָב רחמנות"!

אויך די געבעטען פאַר רחמים האָבען [...] אַרויסגעזאָגט אָהן וואַרעמקייט, נאָר ווי אויסגעמ[...] מידע סאָלדאַטען, וואָס מען האָט זיי אויסגעלע[...] זיי זאָלען אַלע צוזאַמען אַנ שרייען עפּעס א [...] לאָזען פּזמון.

(פאָרטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג, 16 נאוועמבער

ב' כסלו תרצ"ז

זון-אויפגאנג 7.42

זון-אונטערגאנג 3.36

נעכטיגער גרויסער צוזאמענפאָהר

פון די יודישע האנדווערקער=ארגאניזאציעס אין די לאדזער וואיעוואדשאפט

אין לאקאל פון דער האנדווערקער - עקספאזיטור איז נעכטען פארגעקומען א וואיעוואדישער צוזאמענפאָהר פון די האנדווערקער - אפטיילונגען, וועלכע געהערען צום צענטראלען האנדווערקער - פערבאנד.

צום צוזאמענפאָהר זיינען געקומען פארשטעהער פון פאלגענדע שטעט: לאדז, פאביאניץ, לאסק, זד. וואליע, שעראדז, קאליש, ווארטא, בלאשקי, זגערזש, אלעקסאנדער, פיעטרקאוו, סולעיעוו, טאמאשאוו, גלאוונא, קאלא, קאנין, זגין, קלאדאווא, נראבאוו, אזארקאוו, לענטשיץ, פאדעמביץ, בעלכאטאוו, טורעק, טושין.

ס'זיינען אויך געקומען פארשטעהער פון צענטראלען האנדווערקער - פערבאנד אין ווארשא, די ה"ה בורשטין, בראנשטיין און דיר. נאהעל, א פארשטעהער פון דער פוילישער - צענטראלע ה' שעכטמאן פון דער בעקער - צענטראלע ה' בליימאן און א פארשטעהער פון „ארט" — ה' פרידריך.

דעם צוזאמענפאָהר עפענט ביי א פול־געפאקטען זאל דער פרעזעס פון דעם צענטראלען האנדווערקער - פערבאנד אין ווארשא אדוו. וויצמאן. ער בעגריסט אלע אנוועזענדע געסט, דעם פאר־שטעהער פון דער האנדווערקער־קאמער מאג. בייגעלמאן, די האנדווערקער - יאטמענער, דעם פארטרעטער פון צענטראלען קליין־הענדלער - פערבאנד פרנס כארי א. א.

דאן זאגט אדוו. וויצמאן: איך האלט פאר מיין טרויעריגען חוב מיטצוטיילען, אז ערשט מיט עטליכע טעג צוריק איז **געשטארבען ד"ר יהושע טהאן**. טראץ דעם, וואס מ'האט געקענט זיין א געגנער פון זיינע אנשויאונגען, אבער מ'מוז מודה זיין, אז דער פערשטארבענער האט ערליך, אויפריכטיג און מוטיג געקעמפט פאר די רעכט פון יודישען פאלק. איך לעג פאר: צו פערעהרען זיין אנדענק מיט אויפשטעהן פון די ערטער און צו שיקען א קאנדאר לענץ-דעפעשע קיין קראקא (אלע הויבען זיך אויף פון די ערטער).

אונזער צוזאמענפאָהר, זאגט ווייטער אדוו. וויצמאן, קומט פאר אין א טרויעריגער אטמאספערע שווער און שרעקליך זיינען די בעדינגונגען, אין וועלכע מיר לעבען צו אפט זענען שוין פאלען און צו אפט צעהלען מיר די נעמען פון די, וועלכע **מוזען אפגעבען זייער לעבען הערפאר, ווייל זיי זענען יודען**. אין די לעצטע צייטען האבען מיר אין לאדז מיאהרעצקי'ן, גליקענשטיין, בערסאוויטש און זשנחעל (אלע שטעהען אויף פון די ערטער) גרויס איז די צאהל פון אונזערע קדושים — און אפילו דארט, וואו יודען האבען געוואלט פיהרען א רוהיג לעבען אין א נייער לאנד, וועלכע זיי האבען גע־וואלט בויען, מוזען זיי אויך אפגעבען אומשולדיגע קרבנות. איך לעג פאר צו בעעהרען דעם אנדענק **פון די געפאלענע יודען אין ארץ ישראל** (די אנוועזענדע שטעלען זיך אויף).

ס'איז טרויעריג, זאגט ווייטער דער רעדנער, ווען אויף א האנדווערקער - צוזאמענפאָהר מוז מען אנהויבען נישט מיט קיין עקאנאמישע פראבלעמען נאר מיט פראגען פון רעכט אויף לעבען, דאס איז איצט די וויכטיגסטע פראגע. ווי אזוי קענען מיר רעדען וועגען דער ארבייט פון אונזערע ווארשטאטען ווען מ'נעמט ביי אונז אוועק דאס רעכט אויף עקזי־סטענץ. אויף פערקיפען אונזערע אויסארבייטונגען און ווען מיר זענען נישט זיכער, אז אויב מיר פאה־רען אויפן מארק, צי וועלען מיר פון דארט צוריק־קומען. דאס קומט נישט פאר נאר אין די קליינע שטעטלעך, נאר אויך אין די גרויסע, מ'וויל אונז איג־גאנצען בעזייטיגען פון לעבען. צונעהמען ביי אונז די מעגליכקייט פון ארבייטען און שאפען.

אבער אין דער אפשאצונג פון דער לאגע מוזען מיר זאגען, אז **דאס איז נישט דער ווילען פון גאנצען פוילישען פאלק**. ווען מ'שטעלט פי־קעטען פאר די יודישע געוועלבער, וועלכע לאזען דארט נישט אריין מיט טראגר קיין יודישען קונה, ווען מ'שטעלט באיוקאטן אויף די מערק, נישט צו־צולאזען דעם בויער צו א יודישען סטראגאן, איז א סימן, אז דאס פאלק וויל קויפען ביי יודען, נאר די העצער דערלאזען נישט מיט מעהר. די אגיטאציע דרינגט אבער אריין אין די מאסען. דאס שחיטה-גע־זעץ איז אן אפשפיגלונג פון דער לאגע און פון דער טאקטיק, וועלכע ס'ווערט געפיהרט געגען גאנצען יודישען האנדווערקערטום אין פוילען. מען מיינט, אז מיט אויסראטען די יודען, וועט קומען א ישועה פאר פוילען.

די עקאנאמישע פאליטיק, וועלכע איז געפיהרט געווארען אין פוילען, האט איבערגעבראכט צום קריזיס און נויט. פון ערשטען מאמענט אן איז מען ארויס־געגאנגען פון שטאנדפונקט צו פערקלענערן דאס פעלד פון יודישער ארבייט און עקזיסטענץ־מעגליכ־קייט. מיר האבען אפגעשאצט די לאגע, מיר זענען א פאלק, וואס וויל עקזיסטירען, אבער מיר קענען נישט מסכים זיין דערצו. וואס עס ווערען אומעטום געפיהרט קליינע פאליטישע אקציעס מיר מוזען האבען אן אינהייטליכע יודישע פאליטישע רעפרעזענ־טאנץ אין פוילען. **מיר האבען ערווארט, אז דאס וועט שאפען דער וועלט-קאנגרעס** אין גענף. האט האבען מיר זיך נעקענט צונויפ־רעדען, אבער ווי נאר מיר זענען צוריקגעקומען, קע־נען מיר זיך נישט מעהר צונויפקומען און רעדען אויף איין שפראך. דער בעסטער סימן זענען גע־ווען די לעצטע וואהלען צום לאדזער שטאט-ראט, וואו אלע זענען ארויס צובראכען. ס'איז קיין סימן מעהר נישט געבליבען פון גענף, דערצו האבע מיר נאך געהאט צו זוגעטן און צו זאגען מיט פערשידענע מענטשן. נאר פאר א פערלענגער וועלכער הערדינגט ריי

פארשלאגען **וועגען „עמיגראציע" און „עוואקואציע"**, דאס זענען נישט פעראנטווארט־ליכע רייד און די פארשלאגער האבען נישט גער האט קיין שום בעפולמעכטיגונג פון דער יודישער בעפעלקערונג. דאס אלץ איז מגונה די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

די פארטרעטער פון דער האנדווערקער־ארגאני־זאציע, זאגט ווייטער דער רעדנער, שטעהען אויפ'ן שטאנדפונקט פון שאפען אן איינהייטליכע יודישע פאליטישע רעפרעזענטאנץ אין פוילען, פדי אזוי ארום נישט מעגליך צו מאכען די אינטערווענץ פון נישט־בערופענע פערזאנען. מיר בעקעמפען נישט קיין שום אידעאלאגישע ריכטונג, אבער די איינהייט־ליכע פאליטישע רעפרעזענטאנץ. מוז אויסגעבילדעט ווערען, ווען לויט יעקב לעשטשינסקי זענען 50 פרא־צענט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען האנדווערקער, מוז דאס געפינען אן אפשפיגלונג אין יודישען לעבען

אונזערע עקאנאמישע לעבענס - בעדינגונגען זע־נען זעהר שווערע. די יודישע האנדווערקער ליידען פון א דאפעלטען קריזיס זיי האבען נישט קיין מא־דערנע מאשינען, נישט קיין אומזאץ־קאפיטאל, נישט קיין זעלבסשטענדיגע עקספארט. וועגען דעם אלעם מוז געזארגט ווערען. ביז איצט זענען די האנדווער־קער בעהאנדעלט געווארען ווי שטיפקינדער, איצט איז געמאכט געווארען דער ערשטער דורכברוך. **פון די 100 טויזענד זל. וועלכע זענע געזא־מעלט געווארען דורך דער פעדעראציע פון די פוילישע יודען** אין אמעריקא, איז צו דער דיספאזיציע פון צענטראלען האנדווערקער - פערבאנד געשטעלט געווארען 30 פראצענט, איצט מוז מען זעהן דאס געלד צו פערווענדען אויף פרא־דוקטיווע צוועקען, כדי מ'זאל פערשטעהן ווי נויטיג דער האנדווערקער דארף האבען מאטעריעלע מיטלען, כדי צו דערהאלטען זיינע פאזיציעס. ס'איז ברענענד די פראגע פון מאשינען קאאפעראטיוון, קרעדיט - קאאפעראטיוון, מעכאניזאציע פון די בעטריעבען, אייגארדנונג די פלייסער, וועלכע וועלען איצט ארויס־געשטויסען ווערען פון זייערע פרנסות.

נישט אומעטום, זאגט דער רעדנער, לעבען די האנדווערקער בשלום און דערפאר שטעהט די פרא־גע פון פעראייניגען און פעסטיגען די ארבייט, מוז געפיהרט ווערען אין די ראהמען פון די אפ־טיילונגען פון דער צענטראלע, די צעכען, וועלכע נאר מען צו די אפצאהלונגען פערליהרען די עקזיסטענץ בערעכטיגונג, ווייל זיי קענען אליין גארנישט אויפ־טון. ס'מוז געשאפען ווערען די אלגעמיינע האנדווער־קער־משפחה.

איבערגעהענדיג צו די האנדווערקער - קאמער, ווייזט דער רעדנער אן, אז אין דער לאדזער קאמער וויל מען פון די יודען מאכען האנדווערקער פון א צווייטער מדרגה. מיר זענען נישט די מיטרעגירער, הגם מיר זענען 50 פראצענט פון די האנדווערקער. דער „נייעסט פון לאדז" ריינגט אויך אריין אין דער האנדווערקער־קאמער, וועלכע האט געדארפט זיין פריי דערפון. די קאדענץ פון דער קאמער וועט נאך דויערן אנדערטהאלבען יאהר, ביי נייע וואהלען וועט לען די יודישע האנדווערקער נישט פערגעסען די, וועלכע זענען געוועהלט געווארען מיט אונזערע שטי־מען און האנדלען געגען אונז. **מיר וועלען זיך נישט לאזען פערדרענגען און אויב עס וועט ווייטער אזוי געהן וועלען מיר אינ־גאנצען ארויסגעהן פון דער קאמער**. מיר פאדערן גלייכע בעהאנדלונג, אויף סיין קאמפראמיסען וועלען מיר נישט איינגעהן.

די פראגע פון כאלופניקעס, זאגט אדוו. וויצ־מאן, איז אביסעל פערנאכלעסיגט געווארען, הגם די עקאנאמישע אקציעס מוזען זיך אין דער ערשטער ריהה בעציהען אויף זיי. די כאלופניקעס אליין זער נען נישט איינציג צווישען זיך אין זייערע פאדערונגען. דאס איז א שמועה אין דער ארבייט. ס'מוז געשא־פען ווערען אן איינהייטליך עקאנאמיש פראגראם. ס'מוז געשאפען ווערען א סעקרעטאריאט ביי דער צענטראלע פאר כאלופניקעס ענינים און אוועקגע־שטעלט ווערען אן אפאראט פון פאכלייט צוצוגרייטען דעם גאנצען מאטעריאל.

דער צוזאמענפאָהר בעשליסט דאן אוועקצושי־קען א בעגריסונגס - דעפעשע צו יעקב לעשטשינסקי צו זיין יובל.

אין פרעזידיום זענען געוועהלט געווארען: מאר־טענפעלד (טאמאשאוו), וויגרשאווסקי (קאליש), גרינ־בערג, גאלדמאן, פישער און ציוויליך (לאדז).

דעם בעריכט פון צענטראלען האנדווערקער - פערבאנד גיט דאן אפ ה' בורשטין (ווארשא) און דערנאך הויבען זיך אן די בעגריסונגען. מאג. בייגעל־מאן אין נאמען פון דער האנדווערקער־קאמער, גאר־דאן (אין נאמען פון דער פוילישער - צענטראלע), פרנס כארי (אין נאמען פון צענטראלען קליינהענד־לער פערבאנד) און קאלסקי אין נאמען פון די יודי־שע ראטמענער אין דער האנדווערקער און ה' פריד־ריך, אין נאמען פון „ארט". דאן גיט ה' ד. יוזעפא־וויטש אפ א בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער לאדזער עקספאזיטור פארן לעצטען יאהר.

אדוו. סאליק האט דאן געהאלטען זיין **רעפע־ראט וועגען דער כאלופניקעס - פראגע**. ער האט אנגעוויזען אז איי דער נישט־ארגאניזירטקייט פון די כאלופניקעס זענען זיי שולדיג אליין, ווייל עס איז נישט פארהאן קיין ווילען צו דער ארגאניזאציע. אדוו. סאליק דעפינירט דעם בעגריף כאלופניקעס אלס די, וואס ארבייטן נישט דירעקט פארן קאנסו־מענט, נאר פאר א פערלעגער. וועלכער הערדינגט ריי

איהם, צי ער האלט ארבייטער צי נישט. די מיניסטער־ריומס אליין זענען אויך נישט איינג אין דער פראגע. די אקציע צו ארגאניזירען די כאלופניקעס דארף אונ־טערנעמען ווערען דורך די כאלופניקעס אליין.

נאך דעם רעפעראט ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע, אין וועלכער ס'נעהמען אנטייל די ה"ה אדוו. וויצ־מאן, ראראשיצקי (לאדז), קליגאווסקי (פאביאניץ), לעווקאוויטש (זד. וואליע) און בענקעל (לאדז).

נאכדעם זו' ראטמ. זאנעמאן גיט אפ א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון די יודישע ראטמענער אין דער האנדווערקער־קאמער. האלט דאזאר גלאטמאן זיין רעפעראט וועגען דער צעכען־פראגע. ער זאגט צווישען אנדערע:

לויט די לעצטע פעראָרדנונגען זענען די צעכען פערפליכטעט צו ענדערן זייערע סטאטוטען. צו דעם צוועק דארף געשאפען ווערען א אלגעמיינע פערזאמ־לונג און וועלען טערמין געמאלדען ווערען דער האנד־ווערקער־קאמער. און אינדוסטריעאמט פון 1-טער אינסטאנץ (אין דער פראווינץ געפינט זיך דער אינ־דוסטריעאמט פון 1-טער אינסטאנץ ביי דער סטא־ראסטווע). אדורכצופיהרען די ענדערונגען פון די סטא־טוטען דארף מען איבער גאנץ ערלעדיגען, ווייל דאס איז אין הסכם מיט די פארשריפטען פון נייעם גע־זעץ וועגען צעכען.

דאס נייע געזעץ וועגען צעכען נעמט צו דאס פערנעמען זיך מיט דער ווירטשאפטליכער טעטיגקייט, דאגעגען ווערט לויט דעם נייעם צעכען־סטאטוט גע־געבען פריוואטע מעגליכקייט זיך צו פערנעמען קול־טורעל. צוליב דעם, וואס מיר ווייסען נישט, אויף וויפיל אין דער צוקונפט וועט זיך די אינדוסטריע־אמט פון 1-טער אינסטאנץ, וועלען בעגרעניצען די ווירטשאפטליכע טעטיגקייט פון די צעכען — האל־טען מיר, אז די צעכען דארפען זיין דעריבער געווא־רענט און גלייכצייטיג פילדען בראנזשע - סעקציעס ביי דער ארטיגער אפטיילונג, אז אין פאל, ווען די סטאראסטווע וועט **שטערן די צעכען זיך צו פערנעמען מיט דער ווירטשאפטליכער טעטיגקייט**, זאלען זיי דאס קאנען טון ביי דער סעקציע פון דער האנדווערקער־אפטיילונג.

לויט די פארשריפטען אין הסכם מיט די נייע סטאטוטען האבען די צעכען א גאנץ בעגרענעצטער פעלד פון ארבייט, ווי ס'וועט ערלייבט זיין צ. ב. צו גרינדען לייה־קאסעס, קאסעס פון אהנפ־אצענטי־גע הלוואות. דאגעגען וועלען די צעכען נישט האבען קיין רעכט זיך צו פערנעמען מיט אויסשטעלען און בעשטיממען פרייזען, פיהרען שטרייקס, א. אז. וו.

ווי די פראקטיק האט ביז איצט בעוויזען, האבען זיך די צעכען וויניג פערנומען מיט דער אפטיילונג און נישט ערפילט קיין התחייבות'ן פאר דער אפ־טיילונג.

ס'איז פראי צו בעמערקען, אז די אלע ענדערונגען, וועלכע ווערען איינגעפיהרט, האבען מיר צו זיי וויניג צוטרוי, ווייל ווי מיר זעהן און האבען דאס רעכט צו קלערען ווערען אלע אונטערנעמונגען דורך די האנדווערקער - קאמער, געמען מיט א כוונה און דער רעזולטאט פון די טענדענצען זענען אפט שלעכ־טע, דעריבער טאר מען זיך נישט פערלאזען אויף קיין נסים און זיין גלייכצייטיג געבונדען מיט א סעקציע.

ווי ס'איז אונז בעקאנט, פיהרען די האנדווערקער אן אקציע פון ליקווידירען צעכען. זיי רופען דאס אויס „קאמאסאציע צעכאוו" ד. ה. צונויפשטעלען די צעכען. מיר שטייען אויפן שטאנדפונקט, צוליב דעם קנאפען צוטרוי פאר די פאלגען אויף דער צו־קונפט, זאל מען דערצו נישט דערלאזען. מיר רעכ־נען אויס, אז די קאמע ן קאנען אמאל האבען די שלעכטע טענדענץ, אז ווען זיי וועלען דורכפיהרען, אז סוחט אין יעדער שטאט זיין נאר איין צעך. ווע־לען זיי נאכדעם אויסנוצען בעמיהונגען, אז ס'זאל געשאפען ווערען צוואנגס צעכען. די שלעכטע כוונה ווייזט זיך ארויס דערפון וואס אין די קליינע שטעט לעך אפילו, וואו ס'עקזיסטירען צעכען און יודען זע־נען אין די צעכען פערטרעטען. פיהרט מען די קא־מער אן אקציע אז די יודען אליין פון די צעכען ארויס און שאפען בעזונדערע צעכען. דאס אליין איז שוין א בעוויז פון יעפי־עקלע און פערגרעסערן די צאהל צעכען.

צוליב די אלע אנווייזונגען מוזען מיר זיין גע־ווארענט און יעגען דערפאר, אז די יודען זאלען זיך בעמיהען מיט אלע מעגל נקייטען צו דערהאלטען די צעכען, וועלכע עקזיסטירען. הבסטענס קען מען נאר איינגעהן אויף דעם וועג צו פערקלענערן די צאהל צעכען אויפ'ן אדמיניסטראטיווען וועג. צ. ב. ווען א צעך אין א קליינער שטאט, וועלכער האט נישט קיין 20 מיטגלידער און האט נישט דעריבער קיין עקזיסטענץ - מעגליכקייט. זאל זי אזעלבען ליקווי־דירען דורך פעראייניגען זיך מיט א צעך פון דערזעל־בער בראנזשע אין א פאוויאטאווער שטאט. די גרע־סערע צעכען, וועלכע עקזיסטירען און האבען אן עקזיסטענץ - מעגליכקייט זאלען לויט אונזער מיי־נונג אנווענדען אלע בעמיהונגען זיך צו דערהאלטען ווי ביז איצט.

אין אויסנאהמס־פאלען קאן מען נאך איינגעהן צו שאפען צעכען פון קריסטליכע פאכען ד. ה. לויט פאכען, ווי צ. ב. שניידער היטעלמאכער, קירזשנער, אדער שוסטער, שטעפער און רימערס.

נאכדעם האט זיך אנגעהויבען די דיסקוסיע, וועלכע האט זיך פערצויגען ביז שפעט ביינאכט

יאָהרגאנג 1916

היינט, מאנטאג, 6 קאמיסאריאט

Ł M N O P R S Sz T U W Z Ź Ż

און פון 14-טען קאמיסאריאט

W Z Ź Ż

מארגען, מיטוואך דארפען זיך שטעלען צו דער איבערראגיסטראציע די מענער פון'ם יאהר־גאנג 1915 און עלטערע, וואס וואוינען אין אלע קאמיסאריאטען, און וועלכע האבען פריער נישט דערפילט די פליכט פון דער צווייטער רעגיסטרא־ציע.

ווינטער=פעריעס אין די שולעס

(א) די שול־מאכט האט ארויסגעגעבען א פער־ארדנונג וועגען די ווינטער-פעריען.

די דאזיגע פעריען הויבען זיך אן דעם 23. דע־צעמבער ה. י. און ענדיגען זיך דעם 9. יאנואר 1937.

די נארמאלע לעקציעס וועלען זיך ווידער אנ־הויבען דעם 10. יאנואר 1937.

נעכטיגע זאמלונג

פאר דער ווינטער=הילף=אקציע

(א) בעכטען איז אין לאדז אדורכגעפיהרט גע־ווארען אן עפענטליכע זאמלונג לטובת דער ווינטער הילף פאר די ארימסטע.

די זאמלונג, ארגאניזירט דורך דער פעדעראציע פון געווו. פראנטלאנדס-פערטיידיגער, איז גע־ווען א געלונגענע.

פאר נאציאנאלע פערטיידיגונג

פון ווינטער-הילף=אקציע

פון צענטראלען סוחרים - פעראיין (פעטריק. 10) מעלדט מען מיט, אז די פירמע אריה ראבינאוויטש (פעטריק. 10) האט דעם 11. נאוועמבער ד. י. איינ־געצאהלט אין דער פעראיינס קאסע אויפן פאנד פון נאציאנאלע פערטיידיגונג 200 זל. און אויף דער ווינטער־הילף - אקציע פאר ארימע — 100 זל.

אקציע פון סעזאָן-ארבייטער

(א) נעכטען זענען א בעזונדערע פראפ. פער־איינען פון סעזאן-ארבייטער פארגעקומען בעראטונגען פון פערוואלטונגען אין שייכות מיטן קינדיגען 2,800 סעזאן - ארבייטער.

מ'האלט, אז איבער 500 ארבייטער וועלען נישט האבען קיין רעכט אויף אונטערשטיצונגען.

די גענויע רשימות וועלען צונויפגעשטעלט ווער־ען אין משך פון דער וואך.

אויפן 22. ד. ח. איז צונויפגערופען געווארען אן אלגעמיינע פערזאמלונג פון סעזאן-ארבייטער.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט · דיזשורען

(א) היינט בייטאג דיזשורירען: סאראווסקא־ווער (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11-טער ליסטאפאד 15); ט. קארלין (פילסודסקיע 54), ה. רעמבעלינסקי (אנדזשעא 28), י. כאן - קאוויסקי (פעטריקאווער 165), ע. מילער (פעטריקא־ווער 45), ג. אנטאנאוויטש (פאביאניצער 56).

KINO TEATR

MIRAŻ

היינט און פאלג. טעג!

גרויסער פילם פון גרויל און אונגעוועהנליכקייטען א. נ.

ס'געהיימניש

פון דער שווארצער שטוב

אין דער הויפטראל:

BORYS KARLOFF

אויסערן פראגראם:

מעכטיגע דראמע פון שנאה און נקמה

פערגעסענע געזיכטער

אין דער הויפטראל:

H. MARSHALL

ווייסטער סקאנדאל
אויף דער נעכטיגער זיצונג פון קהלה-ראט

(ענדע פון דער 1-טער זייט)

און אויפגעפאָדערט דעם אַדוו. ווייצמאַן, אַז ער זאָל נישט פערלאָזען די זיצונג באַר געבען ערקלערונגען וועגען די מיסבריוכען און נישט-אָנשטענדיגע זאַכען. אויב נישט וועט ער ציהען דערפון קאָנסעקווענצען.

אַדוו. ווייצמאַן קומט צוריק אַריין און זאַל און דאָ הויבט זיך אויף אַ מוראדיגער סקאַנדאַל.

אַדוו. ווייצמאַן שרייט: לאָבוז! פּראָוואָקאַטאָר! מכוּר! איהר לעבט פון געזעלשאַפטליכע געלדער!

פּרעזעס מינצבערג שרייט: „דו ביזט אַליין אַ לאָבוז!"

אויף דער גאַלעריע ענטשטעהט אַ מוראדיגער טומעל, די אָנהענגער פון בײדע צדדים הויבען זיך אָן קריגען און ס'האַלט ביי אַ געשלעג. דער סקאַנדאַל בערוהיגט זיך ערשט דעמאָלט, ווען אַדוו. ווייצמאַן פערלאָזט די זיצונג.

באַלד ווי עס בערוהיגט זיך, זאָגט פּרעזעס מינצבערג: „איך בין שולדיג אין אַלעם. איך האָב בעקומען דעם דאַנק דערפאַר, וואָס איך האָב אויפגעשטעלט די פּאַרטיי, וועלכע ס'רעפּרעזענטירט איצט אַדוו. ווייצמאַן. איך וועל איצט אויפווייזען, פאַרוואָס אַדוו. ווייצמאַן מיט זיינע משו״תים זענען איצט איבערגעגאַנגען אין אָפּאָזיציע. דער עפּילאָג פון דער היינטיגער זיצונג וועט נאָך קומען. איך וועל ציהען דערפון די ווייטגעהענדסטע קאָנסעקווענצען.

ס'בעהמט נאָך אַ וואָרט וועגען דעם אינצידענט פּרנס פרידענזאָן. ער פּראָטעסטירט אין נאָמען פון דער „אַגודה"-פראַקציע געגען דעם אַרויסטריט פון אַדוו. ווייצמאַן. ער זאָגט, אַז נאָר דעם פּרעזעס מינצבערג דאַרף מען פערדאַנקען, וואָס די לאָדזער קהלה איז די פערטרעטערין פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג און נישט פון איין ריכטונג.

מיט אַ מעהרהייט שטימען ווערט איבערגעריסען די דיסקוסיע וועגען דער דאָזיגער פראַגע (דערווייל האָט פּרעזעס ליבערמאַן איינגאַנצען פערגעסען צו שטעלען צום אָפּשטימען דעם פאָרשלאַג, אַז דער קהלה-ראַט האַלט זיך פאַר אויפגעלעזען).

פּרעזעס מינצבערג רעפערירט דאַן דעם צוגאָב-בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1936 אויף אַ סומע פון 38,048 זל. דערביי מאָטיווירט דער פּרעזעס יעדע פּאָזיציע פון צוגאָב-בודזשעט.

ראַטמאַן כאַרי זאָגט: אַלע מ'רעדט וועגן מיסבריוכען, קען אַנגערופען ווערען אַלס מיסבריוך דאָס, וואָס עס ווערען נישט אַדורכגעפיהרט קיין קאָנקורסען אויף זאַלע איינקויפען, וואָס די קהלה מאַכט די גאַנצע געשיכטע מיט די מקוואות איז אַ מיסברויך. וועגען דער פראַגע ווי אַזוי מ'האָט אַנגאַזשירט די לעהרער אין דער נייער תלמוד-תורה. אומעטום ווערט אָנגעווענדעט פּראָטעקציע-סיסטעם. מ'שיקט די הויט פון טויטע און לעבעדיגע. מ'האָט צוגעמען נישט פּראָדוקטיווע בעאַמטע מיט הויכע פּענסיעס.

פּרנס כאַרי לייענט דאַן פאָר פאָלגענדע דעקלאַראַציע: „די קהלה-טעטיגקייט פאַר'ן יאָהר 1936 קען מען בעטראַכטען ווי אַ קאָנטריבוציע אויף דער יודישער בעפעלקערונג. די נויטליידענדע יודען קענען נישט אויסטראָגען די שטייער-לאַסטען, דער בודזשעט האָט פּאָזיציעס פאַר נישט פּראָדוקטיווע צוועקען, די סאָציאַלע הילף שטעהט נישט אין קיין שום פערהעלטניש צו די נויטען פון דער יודישער בעפעלקערונג. אומעטום איז פערהאַן פּראָטעקציע-סיסטעם. מען פערזאָרגט אייגענע מענשען."

צום סוף ערקלערט פּרנס כאַרי, אַז ער וועט נישט אנטיילנעמען אין דער אָפּשטימונג און ער פאָדערט דעם זאַל, אַריינטראָגענדיג פאָלגענדע צוויי פאָרשלאָגען:

1) דער קהלה-ראַט פאָדערט אויף די פערוואַלטונג אַריינצושטעלען אין צוגאָב-בודזשעט פאַר די לעצטע 2 חדשים פון יאָהר 1936 — 10 טויזענד זל. אויף אַ גרונד-קאַפּיטאַל צו שאַפען אַ יודישע פאָלקס-שול, האַנדווערקער מיטעל-שול און קליינהענדלער מיטעל-שול און 2) דער קהלה-ראַט בעשליסט אַריינצושטעלען אין צוגאָב-בודזשעט פאַר די חדשים נאָוועמבער און דעצעמבער 3000 זל. פאַר די אַלמנות און יתומים פון די טראַגיש-אומגעקומענע מיאָדעצקי, זענדעל און בערקאָוויטש, כדי צו זיכערן פאַר זיי אַ מעגליכקייט אויף אויסצוהאַלטען זיך. דאָס זאָל בעטראַכט ווערען אַלס שטענדיגע סובסידיע, ביז די קינדער וועלען ווערען פוליעהריג.

פּרנס צעדערבוים לעגט פאָר, אַריינצושטעלען אין צוגאָב-בודזשעט 10 טויזענד זל. אויף דער קוילען-אַקציע און אַ סומע אויף אַ יודישער זעלבער-קוך.

פּרעזעס מינצבערג ערקלערט, אַז צום צוגאָב-בודזשעט קענען נישט אַריינגעשטעלט ווערען קיין שום נייע פּאָזיציעס און דעריבער וועלען אַלע פאָרשלאָגען וועגען דעם נישט געשטעלט ווערען צו דער אָפּשטימונג.

דאָקטאָר רומקאָווסקי זאָגט, אַז היינט, דעם 15 נאָוועמבער זאָלטען פאָרגעקומען די וואַהלען צו דער קהלה. די וואַהלען זענען צוליב געוויסע בעמיהונגען אָפּגעלעגט געוואָרען. און די זעלבע האָכען היינט בעקומען די פערדינטע שטראָף.

דאָקטאָר רומקאָווסקי ערקלערט צום סוף, אַז אַזוי גוט ווי די ציוניסטישע פראַקציע האָט נישט אנטיילגענומען אין אָננעהמען דעם בודזשעט, אַזוי גוט וועט זי אויך נישט אנטיילנעהמען ביים אָננעהמען דעם צוגאָב-בודזשעט.

דער צוגאָב-בודזשעט איז דאַן אָנגענומען געוואָרען אָהן ענדערונגען, און די זיצונג ווערט געשלאָסען.

Dwa razy daje, kto szybko daje!
Składajcie jak najrychlej ofiary na
Pomoc Zimową dla bezrobotnych.
Konto PKO Nr. 70.200 Pomoc Zimowa.

ווענגען פארפאל אויף טראַנגוטאַ גאַס

אין שייכות מיט דער נעכטיגער נאָטיץ „דער שטאַכיגער דעם קלייטעם מאַנדעלע", אין וועלכער ס'איז איבערגעגעבען געוואָרען, אַז ער איז צושטאָכען געוואָרען פון געצעל וויינוואַרצעל און געפינט זיך אין שפּיטאָל — איז נעכטען געקומען צו אונז אין רעדאַקציע דער זעלבער מ. הילער און אונז איבערגעגעבען דעם פערלויף פון געשעהעניש אויף אַזאַ אופן:

דאָנערשטאָג 1 ביינאַכט איז מענדעל הילער געגאַנגען אויף טראַנגוטאַ גאַס. פּלוצים איז איהם אינטערגעקומען פון אונטערהויזעס וויינוואַרצעל און איהם פערווּנדעט אַ מעסער אין קאָפּ אַריין. מענדעל הילער האָט נאָך בעוויזן, ביי וויינוואַרצעלען אַרויסצורייסען ס'מעסער פון דער האַנד, און מיט זעלבען מעסער יענעם געמאַכט עטליכע וואונדן. די שאָמערים האָבען אַרויסגערופען פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט הילערן אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. דאָרט האָט מען איהם פערבאַנדאַזשירט די וואונד. וויינוואַרצלען האָט מען פערבאַנדזשירט אין קאָמיסאַריאַט.

הילער איז צומאָרגענס אויסגעשריבען געוואָרען פון שפּיטאָל.

קוליגאַן בעפאַלען און געלעכערט דעם קאָפּ
ביי אַ יודישען דורכגעהער אויף ציגעל-גאַס

נעכטען 9.30 אָוונט איז אויף ציגעל-גאַס פאַר'ן טויער 25 אַ קוליגאַן בעפאַלען דעם 36-יאָהריגען פייוועל באַרטמאַן (קילינסקיעגאָ 40) און מיט אַ טעמפּען געגענשטאַנד איהם געלעכערט דעם קאָפּ. דער קוליגאַן האָט זיך בעהאַלטען אין טויער ציגעל-גאַס 34. דער אנגעקומענער פּאָליציאַנט האָט איהם פערהאַפט און אָפּגעפיהרט אין 5-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט. דער שלעגער הייסט פעליקס באַנאַשעק 28 יאָהר אַלט.

דעם פערוואונדעטען באַרטמאַן, האָט מען אַריינגעפיהרט אין פּערלמאַנ'ס אַפּטייק (ציגעל-גאַס 23) וואו ער האָט בעקומען מעדיצינישע הילף.

בעראַטונגען פון טעקסטילאַרבעטער
דער קאָלעקטיווער אָפּמאַך זאָל געקינדיגט ווערען

(א) נעכטען איז אונטערן פאָרזיץ פון סען. מאַלינאָווסקי (פון וואַרשע) פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער הויפּט-פערוואַלטונג פון די טעקסטיל-אַרבייטער פאַראיינען ביי ז. ז. ז. אויף וועלכער עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען אָרגאַניזאַציאָנעלע פראַגען.

דער עיקר איז אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע פון יקרות, דאָס פאַלען פון אַרבייטס - פערדינסטען און די שווינדלענדע קינדיגונג פון איצטיגען קאָלעקטיווען אָפּמאַך און ווייטער אַנהויבען אַ הויספּה - אַקציע.

דער דאָזיגער ענין וועט בעזונדער בעטראַכט ווערען דורך דער צווישענפעראיינס - קאָמיסיע, וועלכע וועט אָננעהמען ענטשפּרעכענדע בעשלוסען.

היינטיגע פאָרלעזונג אין „יעאָס"

היינט 8,30 אָוונט אָרדענט איין „יעאָס" אין לאָקאַל פון „וויזאָ" אַ פאָרלעזונג פון בעקאַנטען ענגליש-יודישען עקאָנאָמיסט א. גאָלדבערג פון לאָנדאָן אויף דער טעמע: „עקוואַדאָר אַלס אָרט פאַר יודישער אימיגראַציע."

„די היסטאָרישע רעכט פון יודען אויף פאַלעסטינאַ"
א בוך פון ד"ר ח. קנאַפּפינג

ס'איז ערשינען אַ ניי ווערק פון ד"ר ח. קנאַפּפינג איבער די היסטאָרישע רעכט פון יודען אויף פאַלעסטינאַ. דאָס בוך איז אַ פראַגמענט פון אַ גרויס היסטאָריש-פּסיכאָלאָגישער שטודיע, וועלכע דאַרף די רעכט-פראַגע פון יודען אויף פאַלעסטינאַ וויסענשאַפטליך בעהאַנדלען

נדבות פאַר די פאַמיליעס פון די קדושים

דער קהלה-סעקרעטאַריאַט מעלדעט אונז, אַז פרייטאָג איז אָנגעקומען צו פּרעזעס מינצבערג 50 גילדען פון פרוי עאוגעניאַ יאַראָשינסקאַ לטובת די משפחות פון די געפאַלענע קדושים.

ווייטערדיגע נדבות קענען אַריינגעטראָגען ווערען אין קהלה-סעקרעטאַריאַט פאַר די דאָזיגע משפחות יעדען טאָג אויף דער האַנט פון פּרעזעס דעפּ. י. ל. מינצבערג.

דריי זעלבסטמאָרדען

(א) אויף גען. בעמאַ 22 האָט זיך נעכטען אַריינגעשאָסען אַ קויל אין האַרץ און איז געבליבען ליגען טויט אויפן אָרט דער 38-יאָהריגער וולאַדיסלאַוו פּאָפּיעלאַרטשיק. די סיבה פונם זעלבסטמאָרד איז דערווייל נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

* * *

(א) אויף נאַרוטאָוויטשאַ 22 האָט זיך גע'סמ'ט מיט יאָדינע די 24-יאָהריגע דינסטמיידעל שרה ראָזענצווייג. פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטילט ערשטע הילף. די סיבה פונם זעלבסטמאָרד איז אַ פאַמיליען-סכסוך.

* * *

(א) אויף גדאַנסקאַ 148 האָט זיך גע'סמ'ט מיט כלאָרקאַלק דער 32-יאָהריגער מאָלער-אַרבייטער ליציאַן קאָשיאַרעק. אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

צובראָכען אַ פוס

(א) דער 50-יאָהריגער יוליאַן לעש (באַפּיור-קאָווסקיעגאָ 113) האָט בעכטען אַרויפשפּרינגענדיג אויף אַ טראַמוואַי (אויף פּאָמאָרסקאַ 13) זיך צובראָכען א פוס.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

גוט מאָרגען!
דאָס וועלען מיר זיי געבען!

דער נאַראַ-אָרגאַן, „אַ. ב. צ." פאָדערט, צו קאָנפיסקירען דעם יודישען ערד - בעזיץ.

(פון דער פּרעסע).

דער אַפּעטיט קומט מיט'ן עסען. אויך אונזערע נאַראָוועס האָבען בעקומען אַפּעטיט.

אָנגעהויבען האָבען זיי מיט'ן סטראַגאַן. דעם סטראַגאַן האָט זיי געשמאָכען די אויגען. איצט האָבען זיי שוין דעם סטראַגאַן. אין די האַלעס האָבען זיי שוין „אייגענע קופּצעס", וואָס פאָרען זיך צו שייבלער'ס גאַטקעס און ווידזעווסקע ליילעכער.

נאָכ'ן סטראַגאַן האָבען זיי זיך גענומען צו קרעמער. דינגען געוועלבער אויף דער אַלטשטאָט און גרייטען זיך צו „פערכאַפּען" די באַוואָמיעסט'ס. נאָך דער נאָוואָמיעסקאַ קומט די פּעטריקאָווער. דאַן קומט די רייה אויפ'ן פיש-מאַרק, שאַכער-מאַכער און דאָס גל.

וואָס נאָך האָבען די נאַראָוועס פערשלאָסען? אויף די הויפען הערט מען שוין שרייען:

— כאַנדי!... כאַנדי!!... כאַנדי!...

פאַר פורים זענען אויף דער אַלטשטאָט געשטאַנען זייערע „אייגענע" גרעגער - פערקויפער און געשריגען:

— „גרעגערי!".. „גרעגערי!!"... „ביע קופּאָיט או זשידאַ!"...

מסתמא וועלען בקרוב זיך אַוועקשטעלען אַ געגנע הושענא-פערקויפער, אייגענע שמחת-תורה פעהנער-פערקויפער און ציצית „די וולאַסנעגאָ ראַבוּ"...

איצט איז געקומען דער נאַר—ישער אָרגאַן און פאָדערט צו קאָנפיסקירען דעם יודישען ערד-בעזיץ מילא, אַז די אויגען זענען זיי אַרויסגעקראָכען אויפ'ן סטראַגאַן, אויפ'ן קרעמעל — האָט מיר מרעיש-עולם-געווען. מ'האָט אינטערווענירט אַלאַרמירט, און געהאָלפען האָט עס ווי אַ טויטען קאַפּיטעל תהילים.

איצט, זעהט איהר, אַז זיי פעלאַנגען אונזער ערד. זענען זיי כשר געררעכט. אונזער ערד-בעזיץ וועלען מיר זיי אַוועקגעבען. איהר ווילט פער אונזער ערד? פּראָשע באַרדזאָ! קומט, זייט מוחל אויפ'ן מאַרישינער וועג אין פערנעמט אונזער ערד.

ס'איז די מעשה וואָס מיט יענעם באַנדיט:

אַ באַנדיט איז אין גאָס בעפאַלען אַ אַדורכגייער, שרייט דער באַנדיט:

— ס'געלד אָדער ס'לעבען!

— קיין געלד — האָט דער בעפאַלענער געזאָגט — האָב איך נישט. ס'לעבען קענט איר אייך נעמען!

דאָס זעלבע זאָגען מיר איצט די נאַראַ-לייט:

— ס'לעבען קענט איהר אייך נעמען!...

אַב—נעק

Dr. med. **H. LUBICZ**
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

Dr. med. **HALTRECHT**
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכטס-קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף
161 פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ-פּרייזען

Dr. med. **L. Berman**
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 19-07
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

Dr. **Wołkowyski**
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקה., בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 8—11 ביינאַכט און 4—9 אָוונט

טעאַטער „ROZMAITOŚCI"
ציגעל-גאַס 27. טעל. 112-25.
3-טע וואָך שטורמישער ערפאָלג!
די גרעסטע אַטראַקציע אין לאָדזש!
פּרייזען — פון 54 גר. ביז 2 זל. מיט אַלע צושלאָגען.
נאָר היינט מאָנטאָג, 9.15 אָוונט עקסטרא הנחה-פאָרשטעלונג!
גאַסטשפּילען פון אַמערי קאַנער וועלט-קינסטלער
לוסי און מישאַ גערמאַן!
אין זייער נייער רעקאָרד-סענסאַציע!

רחל'ס קינדער

אין 3 אַקטען, 6 בילדער פון סיגעל און שטיינבערג.
מוזיק: האַרי סקאָל.
בילעטען פון 11 פריה אין קאַסע פון טעאַטער.

ספּאָרט-בעוועגונג

...ר. י. האַנדזעל.

...די וועגען און אבוועגען פון דעם יודישען ספּאָרט אין פּוילען

נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר פון פּוילישען „מכבי" אין וואַרשא

...רער סדר-היום — ווי אַלע סדר-היום'ס פון אַלע
...שטענפאָהרען: מיט אַ 2-שעה'דיגער פערישפּעטי-
...ג האַלט ד"ר ראַזומאַרין די ערעפנונגס-רעדע, דער
...ר ווערט געוועהלט אַ טאָג-פּרעזידיום, אַלס פאָר-
...ער ווערט, אַהנגעטער ביפּאַל, געוועהלט ד"ר עלער
...ת, עס רעדט צוויקאַ, דער א"ו'דיגער רעלגאַט
...ר-המכבי, אַ שעה'דיגע סכסוך וועגען דער
...ערטיגונג פון העלעגאַציען און הויפּטזעכליך וועגן
...ר דעלעגאַטין, פון די יונגענד-אָרגאַניזאַציעס.
...תם זייערע פאָרשטעהער זיצען אין צענטראַל-
...מיטעט, אַלס אַקטיווע מיטאַרבייטער, האָט זיי די
...וויזיאָנס-קאָמיסיע נישט אָנערקענט אַלס שטים-
...ע — און בעראַבעטיגט. אין נאָמען פון אַלע יוד-
...ר. אָרגאַניזאַציעס טראָגט אַריין אייזענבויט, פון
...ניה, אַ פּיערליכען פּראָטעסט, ד"ר ראַזומאַרין
...ם אַנ'אויסוועג און אַ פּשרה, לעגט פאָר, אַז 6
...נגאַטען פון די יונגענד ארגאַניזאַציעס זאָלען
...ין אין די פערשיעדענע קאָמיסיעס, מיט שטים-
...ם, דעם שטעלען זיך אַנטשטענען 2 מיטגלידער
...צ. ק. ד"ר וויעזשעל און קלאַיער — און עס
...ט ביים אַלטען.
...האַלב צוויי הויבט מען אָן צו וועהלען קאָמיס-
...ן און וועלכע עס נעהמען אַריין אַ סך לאַרזשער רעג-
...טען. אין די פערשיעדענע קאָמיסיעס זענען אַריין:
...„מכבי" אינזש. ווייסבערג, יאַטשמעניק און
...ן פון „בר-כוכבא" פּראָפ. סעגאַל, פון „הכוח"
...ר פרייש, שולזינגער און שווייצער. אַ חוץ דעם
...ם דעם פאָרזיץ אין דער פערמאַנענט-קאָמיסיע
...נהרט ד"ר עלענבערג און אין דער קולטורעל -
...טאַלאַגישער ד"ר האַנדזעל.
...חיי אַ זייגער דאַרפען די קאָמיסיעס שוין אָנ-
...ן זייער אַרבייט, אין דערווייל בעהט מען שטי-
...דעם טריזמצאַרן מיט אַ שלעבט, טייער מיטאַג
...אילענדיש און ענגשאַפט געגעסען (ס'איז דער
...טער גאָוועמבער און וואַרשע איז „געפּאַקט").
...זייגער קומען זיך די קאָמיסיעס צוזאַמען, ארום
...ס קומט מען: מיט פאָרשלאָגען און בעשלוסען
...ן „פּלענום". אין נייהענטיסלעך, דערפאַר, ווייל
...פּלענום סעהלען 95% דעלעגאַטען און מען
...ט צו דער וואַנד. אַזאַ גורל ווענדונגען האָט גע-
...די אידעאָלאָגישע קאָמיסיע, וואָס האָט אַלס
...ען רעפערירט. די קאָמיסיעס זאַמלען זיך פאָמער
...צוגויף אויף דעם זאַל. אינצווישען קומט די
...שרינע בשורה, אַז ד"ר טהאָן איז געשטאָרבען.
...אַ ריהרענדער, גלען צענד סטיליזירטער רעדע
...ם ד"ר יעלענבערג אַ טרויער-וואָרט.

צענטערן אין לאַנד און האָט געפונען אַ מורא'דיג
עם-הארצות, אַ אידעאָלאָגישקייט, אפילו אַ נעגאַטי-
וועס שטעלונג מצד פיהרענדע פערזאָנען,
אַז אַלץ חעם, וואָס שמעקט מיט ציוניזם און יודיש-
קייט, מען פּשהעקט עס מיט דעם בעקאַנטען שפּרוך
פון דער אפאָליטישקייט פון ספּאָרט. מיר וויסען גאַנץ
גוט ווי ווייט „אַפּאָליטיש" דער ספּאָרט איז היינט און
ווי אַ יעדעס אויסערן - מיניסטעריום בענוצט דעם
ספּאָרט אַלס פּראָפּאַגאַנדע-מיטעל און וויפיל אַ יעדע
מדינה קאָסט צו די פּראָפּאַגאַנדע. און די לענדער
האָבען נעמונג געלטענטהייט און מעגליכקייטען אין
דער שולע א. אַז. וו. אין מיליטערישע און האַלב-
מיליטערישע אָרגאַניזאַציעס אויף דער אוניווער-
זיטעט א. אַז. וו. אידרעס פון נייער „ענטשפּרעכענד" צו
ערציהען. נאָר מיר מוזען: זיין פיזמטליכער ווי דער
פויפּסט און אַפּהיטען די הונדערט פּראָצענטיגע ריינ-
הייט פון ספּאָרט. וואָלטען אונזערע ספּאָרטליכע לייס-
טונגען וועניגסטענס געווען אַזוי גרויס, וואָלט לכל
הפּחות די לייסטונג אויף דעם געביט קאָמפּענסירט
אַלע פּוחות, וואָלט האָט האָב נישט וועה געטון,
אָבער אויך דאָ גאָהען מיר נישט העכער, ווי דער
ניעדריגסטער הדרכשנים און קיינער בעטראַכט אונז
נישט פאַר ערנסטע ספּאָרטליכע פּאַרטנערן. דאַרפען
מיר אַליין זיין אַ אַ זאַמעלפּונקט פאַר געצעהלטע, נער
לאַנטווילטע יונגעליט, אָדער אַ בעוועגונג צו ערצי-
הען ברייטע יודישע מאַסען צו אַ בעוואוסטען יודי-
שער ספּאָרט פּשהינג צו היטען אונזער נאַציאָנאַ-
לען כבוד און וועגן נייטיג געהערייג צו פערטידיגען
אונזערע ווערטען? אַט די מיטגלידער, וואָס געהער-
רען על פי רוב, נישט אין קיין אַנדער אָרגאַניזאַציע.
די עסקנים פון די קלובען בעהויפּטען, אַז זיי

רעספּעקטירען אויך אין אַ גרויסער מאָס אויף די
אַסימילירטע קרייזען און ווילען נישט אַפּשרעקען
דאָס וועט נישט העלפען. ווער עס וויל זיין אַ מכבי-
ער, מוז זיך אויף זיין פּראָגראַם שרייבען. אין בערן
אויף דעם אַלוועלטליכען קאָנגרעס האָט מען אויס-
דריקליך אָנגענומען אַ ציוניסטישע, יודיש - נאַציאָ-
נאַלע פּלאַטפאָרם פאַר די מכבי-בעוועגונג.
דער צוזאַמענפאָהר האָט אין דעם פּרט גאָר נישט
מ'ענטשיעדען. ער האָט אָנגענומען נישט קלאָרע רעזאָ-
לוציעס, ער האָט פּחד געהאַט פאַר ריינע דבורים. ער
האָט אָנגענומען אַז מען מוז אַפּצאָהלען אויף נאַ-
ציאָנאַלע פאָנדען, ער האָט אָבער געשטראָבען די
עגענצונג, אַז מען מיינט דעם קרן-קימת און קרן-
היסוד.
אַזוי ווי דער צווייטער טייל פון מיין בעריכט
איז אַ פערזענליך - סובּיעקטיווער, אַזוי דערלויב
איך זיך צו זאָגען, אַז מיין שטימונג ביים אהיימפאָה-
רען איז געווען אַנ'אומעטיגע. נאָך איז פאַרהאַן אַ
האָפנונג: אויפן פאָרשלאַג פון מאַנכע לאַנדשאַפט דעלער
גאַטען האָט מען סטאַטואירט אַ ספּעציעלען קולטור
רעפעראַט ביים צ.ק. אין עס איבערגעגעבען דעם
געוועזענעם סעקרעטאַר פון „תרבות", אַ מענש, וואָס
נאָראַנטירט, אַז ער וועט אַלעס טון בכדי אויף דעם
געביט אויפצומרייסלען יאָס געוועזען פון דער בער
וועגונג פון די ספּאָרט-פעלטער פון די איינצעלנע
חברים.
איך פערזענליך, בין זיכער, אַז אָט די אידעע פון
אַ סינטעזע צווישען קולטור, יודישער ער-
ציהונג און ספּאָרט וועט זיך סוף כל סוף אדורכ-
שלאָגען און וועט זיך, ס'איז נענגעוויינטען, אין דער
נאַנצער בעוועגונג אויסקעמפען דאָס בירגער-רעכט.

פוסבאל-מעטשעז אין לאַנד

פּאָגאָן—חשמונאי (לעמבערג) 1:2
רעפּרעזענטאַנץ פון קראַקא-ליגע 3:5
א.ה.ס. — נאַרבאַרניא 0:3
פויזען - פּאַטערן 0:5
פּאָלאָניא - וואַרשאַוויאַנקא 0:1

פוסבאל-מעטשען אין לאָדז

ל.ק.ס. - אוניאָן 2:2
ווימאַ - פּ. ט. צ. 1:1

באָקס-מעטשען אין וואַרשא

אַכענשטע - פּ.ז.ל. 5:11
פאַרט-בעמא - פּאָלאָניא 7:9

קולטורעל = ספּאָרטליכער ווינ-טער-פּראָגראַם אין „בר-כוכבא"

דער קלוב „בר-כוכבא" נעמט דעם איצטיגען
ווינטער אונטער אַנ'אַקציע פון קולטורעל-ספּאָרט-
ליכער אַרבייט. נאָכן איבערבוי פון לאָקאַל ווערט
געעפענט אַ סעמינאַר איבער ספּאָרטליכע און
ספּאָרטליך-געזעלשאַפטליכע טעמען. רעפערענטען
וועלען זיין ד"ר ז. עלענבערג, פּראָפ. סעגאַל, ד"ר
האַנדזעל, און ספּעצ. רעפערענטען פון וואַרשא. אַ
חוץ דעם ווערט פון ד"ר האַנדזעל און ד"ר צווי-
בערער געפיהרט ווערען אַ ציקל רעפעראַטען וועגן
1) היגיענע 2) ערנעהרונג, 3) אומגליקס-
פאַלען אין ספּאָרט.
עס ווערט אויך געעפענט אַ סעמינאַר וועגן
סאָציאָלאָגיע, געשיכטע פון ציוניזם און מכבי-
בעוועגונג.
די טעג ווערט געעפענט אַ קורס פאַר העי-
בּרעאישער שפּראַך.
רעפעראַטען קומען פאָר יעדען פרייטאָג
8.30 אין לאָקאַל פון „בר-כוכבא", פּיעטריקאָווער
111. פּרטים אין סעקרעטאַריאַט.

„הכח" (לאָדז) „וואַוועל" (קראַקא) 5:11

זעהט אויס, אַז „הכח" האָט נישט בדעת צו
פערשווייגען די עוולה, וועלכע זי האָט לעצטענס
בעת די מייסטערשאַפטס-קאַמפּען געליטען פון
י. ק. פּ. שוין נעכטען האָמיר געזעהען דאָס בעז-
שיינפעריליך. די פאַבריקס מאַנשאַפט האָט אראָפּגע-
בּרענגט אין „ראָזמאַיטאַשטשי" דעם שלעזישען
„פּ. ק. ס.", „הכח" האָט אויף די זעלבע שפה
אָרגאַניזירט אַ מעטש מיט'ן קראַקאָווער „וואַוועל".
די „הכח"-לייטונג האָט דעם מעטש שוואַך רעקלאַ-
מירט, אַזוי, אַז דער זאַל איז דאָס מאָל נישט
געווען אויספערקויפט.
דער נעכטיגער געגנער פון „הכח" איז אין
איצטיגען מאָמענט נישט אין קיין גלענצענדער
פאָרם, דערביי איז נישט געקומען דער פּוילישער
מייסטער כראַסטעק. צוויי פון די נעכטיגע מאַנ-
שאַפט זענען בלויז געווען אויסגעצייכענטע באָק-
סער און דאָס וונעק, וועלכער האָט פערשפּילט
צו פּאַגאַטען און פּיניאַנזשיקו איז דער האַלב-
שווערער וואָג
די הכוח מאַנשאַפט איז אַרויסגעטרעטען אַן
איהר בעסטען באָקסער וודאָווינסקי, וועלכער די-
נענדיג איצט אין מיליטער, האָט נאָך נישט קיין
רעכט אויפצוטרעטען אין הכח.
דער אַלגעמיינער רעזולטאַט פון נעכטיגען
מעטש איז 11: 5 פאַר הכח

די טעכנישע רעזולטאַטען זענען געווען
פאָלגענדע:
ראָסמאַן האָט בעזיגט קוויאַטעק. קוויאַטעק
איז אין דער דריטער רונדע געווען ביז 8 אויף
די ברעטער.
ליבערמאַן האָט הויך געוואונען ביי „יעזשיק".
דער קאַמף — פּאַגאַט — וונעק איז גע-
שטאַנען אויף אַ זעהר הויכער מדרגה. פּאַגאַט
מאַכט כסדר פאָרטשריטען. וונעק איז אַ זעהר
גוטער טעכניקער און אַ רוטינירטער באָקסער, דאָך
האָט ער געמוזט קאַפּיטולירען פאַר פּאַגאַטן.
גאָטפריד — אַבראַהאַם. ביידע קעמפען נישט
ריין און בעקומען בעמערקונגען. צום סוף ווערט
אַבראַהאַם (איב אַ יוד) דיסקוואַליפיצירט.
ביאַל סטאַק האָט די גאַנצע צייט געהאַט
אַנ'איבערמאַכט איבער שיפערן (אויך אַ יוד). דעם
קאַמף האָט געוואונען ביאַליסטאַק.
דער קאַמף ליפשיץ — פּאַנצער האָט זיך
[illegible]
[illegible] ווייט פון זיין אַמאָליגען
פאָרם און האָט פערשפּילט ביי יאַדלאָווסקין.
א סורפּריז האָט געמאַכט וואַלדמאַן אין
זיין קאַמף מיט פּיסניאַנזשיק'ן. דער קראַקאָווער
באָקסער האָט געהאַט אַ וואָג מיט 10 קילאָ מעהר,
ווי דער יודישער. דערביי איז פּיסניאַנזשיק געווען
אין אַ גלענצענדער פאָרם. וואַלדמאַן האָט זיך
נישט אָפּגעשראָקען פאַרן געגנער און האָט כסדר
אַנגעגריפען. דער קאַמף איז געווען אַבסאָלוט אַ
גלייכער און דער אורטייל פון ריכטער, לויט
וועלכען פּיסניאַנזשיק איז אָנערקענט געוואָרען אַלס
זיגער — בע'עוולט דעם יודישען באָקסער.
ריכטער זענען געווען ווישליצקי (פּונקטען)
און לעוואַנדאָווסקי (רינג)

י. ק. פּ. — פּ. ס. ס. 4:12

פּאָפּיעלאַטי האָט בעזיגט פּאַווליצאַן.
באַרטניאַק האָט פערשפּילט נאָוואַקאָווסקי.
טשעסלאַווסקי האָט געוואונען ביי מאַראָוו-
סקין.
קאָוואַלעווסקי האָט בעזיגט וויעכולען.
קאַלאַנסאַ האָט פערשפּילט ביי וואָזשניאַקאָוויטש'ן
דורקאָווסקי האָט בעזיגט רעמבאַלסקין.
פּיעטשאַק האָט געוואונען דורך אַ „ק.אָ."
ביי פּשיביטשינען.
ילאָט האָט געווינען ביי קוביאַק דורך אַ
ק.ס.

ספּאָרט-קאַפּיטאַנען פון מכבי-פערבאַנד פאַרן יאָהר 1936/37

אַלס ספּאָרט-קאַפּיטאַנען אויף דעם קומענדיגען
יאָהר זענען אויסגעקליבען געוואָרען: פאַר גימ-
נאַסטיק — שטערנליכט (בּיליץ) פוסבאַל — שניידער
(קראַקאָ) לייכטאַטלעטיק — בייגעל, (לעמבערג)
וואַסערספּאָרט — שיימאַן (וואַרשאַ) האַנדבאַל —
יאַטשמעניק (לאָדז) פּינג-פּאָנג — הימעלפאַרב
(וואַרשאַ) טעניס — פּאָסט (טאַרנאָוו) האָקיי—מנר.
אַסיעק (קראַקאָ) פעכטען—אדוו. פּערעץ (וואַרשאָ)
באָקס — קופּפערשטיין (וואַרשאָ) נאַרטען—אַבעלעס
(קראַקאָ) טוריסטיק — מירקאָוויטש (וואַרשאָ).

ראַדיאָ - פּראָגראַם

מאָנטאַג, דעם 16-טען נאָוועמבער

6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק (פּליטען), 7.15 ידי-
עות, 7.35 מוזיק (פּליטען) 8 אוידיציע פאַר שולען,
11.30 אוידיציע פאַר שולען. 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03
„פּאַדערעווסקי שפּילט" (פּליטען) 12.40 שמועס, 12.50
ידיעות, 1 פּליטען, 2.57 לאָדזער בערזע, 3 ווירטשאַפט-
ליכע ידיעות. 3.15 רעקלאַמע - קאָנצערט. 3.40 שמועס
מיט קינדער, 3.50 פּליטען. 4.05 פּליטען. 4.30 פּוילישע
מוזיק, 5 רעפעראַט פון פּראָג גאַלאַמב (פון קראַקאָ), 5.15
קאָנצערט, 6 אַקטועלער שמועס, 6.10 ספּאָרט-ידיעות, 6.20
סאַלאָן-מוזיק פון דער צוקערניי „זשעמיאַנסקאַ" פון
לאָדז, 6.45 פעליעטאָן, 7 אוידיציע פון רעזערוו-אָפיצי-
רען-פערבאַנד, 7.20 טאַנץ-מוזיק, 8.10 „יוליוש-צעזאַר"
— אָפּערע אין 3 אַקטען (בעת די פּויזעס: אָוענד-ידיעות
און אַקטועלער שמועס), 10.40 טאַנץ-מוזיק (פּליטען).

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און
הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—8 אָוונד

שלוס-זיצונג פון „אָרט"-צוזאַמענפאָהר

וואַרשע (יט"א) אויף דער שלוס-זיצונג פון
דעם „אָרט"-צוזאַמענפאָהר איז פאָרגעקומען דער
המשך פון דער דיסקוסיע, וועגען די באַהענגטע אויפ-
גאַבען פון „אָרט" אין פּוילען.

מיינונגס-פערשידענהייטען האָבען זיך ארויס
געוויזען אין דער פראַגע וועגען דעם פיריגעהם פון
„אָרט"-מיטגלידערשאַפט. טייל דעלעגאַטען האָבען
געהאַלטען, אַז ביי אַ געהעריגער אָנשטרענגונג
קען „אָרט" דערגרייכען אַ ציפער פון 100 טויזענד
מיטגלידער אין פּוילען. אַנדערע האָבען אָפּגעשאַצט
די מעגליכקייטען פון דעם „אָרט"-עקספּאַנסיע אויף
10—20 טויזנד מיטגלידער. אַ צווייטע מיינונגס-פער-
שידענהייט האָט אַרויסגערופען דער פאָרשלאָג פון
די לובלינער דעלעגאַטען, אַז דער צוזאַמענפאָהר
זאָל אין אַ בעזונדערער רעזאָלוציע בעמען שטע-
לונג צו דער איצט אַקטועלער פּאָליטישער דיסקו-
סיע וועגען עמיגראַציע, „עוואַקואַציע" א. א. וו.
די פראַגע איז איבערגעגעבען געוואָרען אין דער
פּערמאַנענץ-קאָמיסיע, און לויט איהר פאָרשלאָג האָט
דער צוזאַמענפאָהר אָנערקענט, אַז „אָרט" אַלס אַנ-
אַפּאָליטישע אָרגאַניזאַציע איז נישט בערופען אַנצו-
נעמען וועלכע רעזאָלוציעס.

נאָך די שלוס-רעדעס פון די ה"ה ב. אייסו-
דאָוויטש, ד"ר ד. לוואָוויטש, און י. יאַשונסקי האָט
דער צוזאַמענפאָהר איינשטימיג אויסגעדריקט אָנער
קענונג דעם צ. ק. פון „אָרט" פאַר זיין טעטיגקייט
און איהם ערטיילט אַבסאָלוטאָריום.
די טעזען וועגען די ריכטליניען פון דער „אָרט"
טעטיגקייט אין דער נאָהענסטער צוקונפט זענען
געוואָרען בעשטעטיגט מיט די צוגאַב-פאָרשלאָגען
פון די דעלעגאַטען.
באַכ'ן ערלעדיגען די פראַגע וועגען ענדערען
דעם סטאַטוט פון דער געזעלשאַפט אין דער ריכטונג
פון אויסברייטערען דאָס בעשטאַנד פון די צענטראַלע
אָרגאַנען, זענען אדורכגעפיהרט געוואָרען וואַהלען
פון צ.ק. דורך אַקלאַמאַציע און זענען געוועהלט גע-
וואָרען פאָלגענדע פּערזאָנען : ד"ר מ. שייגער,
(לאָדז), ד"ר מ. אַלטען (לובלין), ד"ר ד. בערליבער
(ראָוונע), ד"ר א. ביעגון (בריסק), י. גלאַצער (וואַר-
שע), אַ. געפּנער (וואַרשע), אינזש. ל. הערצבערג
(וואַרשע), ד"ר ש. ווישוויאַנסקי (לאָדז), א.
ליוווער (בענדין), ד"ר. ז. לעקין (לאָדז). ק. זאַקס
(וואַרשע), י. יאַשונסקי (וואַרשע), י. לעשטינסקי
(וואַרשע), אינזש. מאַרגליות (לאָדז), ד"ר מ. מייז-
נער (וואַרשע), ח. עובדית (קרעמעניעץ), ש. פּאָוס
(לאָדז), ד"ר מ. פּערלשטיין (ביאַליסטאָק), רעד.
פּ. קאַפּלאַן (ביאַליסטאָק), מ. קאַרק (יעזיעראַני),
אינזש. קערנער (וואַרשע), א. קרוק (ווילנע), אינזש.
ראַבינאָוויטש (וואַרשע), ח. ראָזענבוים (וואַרשע),
פּרעס ח. שיין (בענדין), סענ. ר. שערעשעווסקי
(וואַרשע). אינזש. י. שפּלאָגעל (פּיעטרקאָוו), ד"ר
ב. שטיינבערג (סאַרני).

...מעט אין קיין שום קאָמיסיע האָט מען נישט
...קומען קיין נייע בעשטימונגען. אויך איז דער
...טליכער קאָמיסיע איז אַלעס געבליבען ביים
...ן.
...גליך שפּעט אין דער נאַכט ווערט געוועהלט
...צ. ק. אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: ראַזומאַרין,
...ל, לייפּונער, מאַרגענשטערן, בלאַוער, שקלאַר,
...שפּירא, בירער, פּעטיעץ, אייזענבויט, בערמאַן.
...לאָדז זענען געוועהלט: לחריש אין רעוויזיאָנס-
...מיסיע, בערקאָוויטש און גריכט, אין הויפּט-
...— עלענבערג און האַנדזעל.
...טערמיט וואָלט זיך איטענטליך געענדיגט דער
...יכט פון „אַ פּריוואַטען" רעפּרעזענטאַנט, ביי אונז
...ער זיך יודישט אָז: פאַר אונז איז די פאָרם
...וויכטיג נאָר דער אינהאַלט. עס איז נישט מעג-
...אויסצוהערען דאָ אַלע פּרטים אָבער אויף איין
...און דער יודיש-ספּאָרטליכער טעטיגקייט וויל
...אויפמערקזאַם מאַכען און איך מיין דעם קול-
...אידעאָלאָגישען מרכז פון דער בעוועגונג.
...אין זיין רעפעראַט, וועלכער איז געווען דער
...ער ליכטפּונקט בשעת דעם גאַנצן צוזאַמענ-
...ר, האָט צוקאָ אָנגעוויזען אויף דעם טרויעריגען
...פון אַלע קלובען אין דעם פּרט. אין די לעצטע
...וואָכען האָט ער בעזוכט כמעט אַלע גרעסערע

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
גרעסטיגער ראָמאַנטישער פילם-הערליכע
אויסשטאַטונג — גערעדט און געזונגען
אין דער דייטשער שפּראַך א.ג.
דאָס מיידעל פון בודאַפּעשט
אויסער'ן פּראָגראַם ???
אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג,
שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער ביי טאָג.

מוזיקאלישע נאָטיצען

אימרע אונגאר

איבער דעם בלינדען יודישען קינסטלער אימרע אונגאַר, האָבען מיר שוין מעהרערע מאָל אויף דעם אָרט געשריבען און אַנגעוויזען אויספיהרליך אין וואָס זיין כח בעשטעהט. אַז ער זאָל ווירקען אַזוי אומניטעלבאַר אויף זיינע צוהערער, סיי אויף מוזיקאַלישע און סיי אויף נישט-מוזיקאַלישע. נאָכ׳ן לעצטען קאָנצערט זיינעם ביי אונז וואָלט שוין געווען איבריג נאָך עפּעס צוצוגעבען, ווען אַ „מבין" וואָלט מיר נישט געשטעלט אַ קלאָץ-קשיא:

— „ה׳ ד-סקי, ווי איז דאָס מעגליך, אַז אונגאַר זאָל לערנען און שפּילען אַלץ פון „אויסווענינ"?

אָט אויף דער דאָזיגער פראַגע, זעהט איהר, האָב איך שוין אין מיין ענטפער צוצוגעבען נאָך אַ שטריך וועגען אונגאַר׳ס קונסט:

אימרע אונגאַר האָט געלערנט און שפּילט פון „אינוועניג", זייענדיג שטאָק-בלינד!

פון אינוועניג — פון זיין יודישער נשמה, וועלכע גליהט און ברענט מיט אַ הייליגען פייער פאַר דער גרויסער קונסט — פאַר דער מוזיק, האָט געלערנט און שפּילט אימרע אונגאַר! און דעריבער איז די ווירקונג אַזאַ שטאַרקע אויף אַלעמען.

אין באַכ׳ס פּרעלודיום און פוגע צ-מאָל האָט מען געקענט אַרויספיהלען, אַז אונגאַר שפּילט פון אינוועניג — פון זיין נשמה.

ליבליך-קינדיש איז געווען געשפּילט די סאַ-

רעדוקציע פון די פּרייזען אין „קאָנסום"

די בעדייטענדסטע מאָדערנע עקאָנאָמיסטען בעווייזען, אַז דער הויפּט-פּונקט צו בעקעמפען דעם קריזיס איז צו דערהויבען די קאָנסומציע. דאָס האָט שוין פון לאַנג פערשטאַנען די דירעקציע פון „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור און האָט רעדוצירט די פּרייזען פון אַלע סחורות, כדי צוגענגליך צו מאַכען פאַר די ווייניגער בעמיטעלטע ספערען.

אויף לאַגער אַלערליי סחורה ווי: וועש, קאָנפעקציע, וואָלשטאָפען און זייד-סחורות. דער קאָנסום עמפּפעהלט אויך ווידזעווער סחורות ווי אויך די בעקאַנטע מיט מאַרקע א. ק.

מיט איין וואָרט, דער „קאָנסום" איז די ביליגסטע האַנדעלס-פּלאַצובקע אין אונזער שטאָט.

באַטע צ-מאָל פון מאָצאַרט׳ן, בעטהאָווען׳ס בעריהמטע אַפּאַסיאָנאַטע עף-מאָל, איז געווען די קרוין פון קאָנצערט.

בעטהאָווען, וועלכער איז טויב געווען און דאָך ווייט און טיף געזעהען, און וואָס האָט אין די אַפּאַסיאָנאַטע אַזוי אויסגעדריקט שטורמיש זיין גרויסען שמערץ צוליב אָט-דעם מום, — האָט געפונען אין בלינדען אימרע אונגאַר אַן איבערשאַפער מיט נאָך אַ גרעסערען שמערץ — אפשר אויך צוליב זיין אייגענעם מום.

מערקווירדיג: אָט די אַלע קלאַסישע קאָמפּאָזיציעס, וואָס דער קינסטלער האָט געשפּילט אין ערשטען טייל פון קאָנצערט האָט ער אויסגעוועהלט אין מאָל-טאָנאַרט. דאָס כאַראַקטעריזירט דעם קינסטלער אַלס ליידענדען נישט בלויז פאַר זיך אַליין, נאָר פאַר אַלעמען...

D—ski.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

היינט — גרויסע הנחה-פאָרשטעלונג „רחל׳ס קינדער" מיט לוסי און מישאַ גערמאַן אין טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי"

כדי צו געבען די ברייטע מאַסען פון היגען טעאַטער-עולם די מעגליכקייט צו בעזוכען די איבעראַשענדע אויפפיהרונג „רחל׳ס קינדער", אין וועלכער עס פייערן איצט זייער גרויסען אַרטיסטישען טריאומף אין טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי" די וועלט-בעריהמטע אַמעריקאַנער קינסטלער לוסי און מישאַ גערמאַן מיט זייער פּרעכטיגען ביננע-אַנסאַמבל — האָט די דירעקציע בעשלאָסען איינצואָרדנען היינט מאָנטאָג זייגער 9 אָווענד אַ ספּעציעלע גרויסע הנחה-פאָרשטעלונג צו ביליגסטע פּרייזען.

אַזוי אַרום וועלען אַלע לאָדזער שיכטען אָהן שום אויסנאַהם, אָרעם און רייך, אַרבייטער - אינטעליגענץ, קליינהענדלער און בעל-מלאכה האָבען היינט די מעגליכקייט זייך צו בעקענען מיט דעם מייסטערהאַפטען שפּילען פון לוסי גערמאַן, מישאַ גערמאַן און זייער געקליבענעם אַרטיסטישען אַנסאַמבל.

„די ציגיינערין" פון ב. קושער אין פילהאַרמאָניע

די גוילנער אָפּערעטע - טרופּע מיט נחמה, קאַדיש, חאַש אונטער דער רעזשי פון שלמה קוטנער, האָט אַוועקגעשטעלט די קאָנסטרוקטיווע פאָרשטעלונג „די ציגיינערין" פון ב. קושער.

„די ציגיינערין" פערמאָגט אויך מוזיק פון דוד בייגעלמאַן ספּעציעל געשריבען פאַר דער פּיעסע — וואָס קאָן בעפרידיגען יעדען מוזיק-ליבהאָבער.

שלמה קוטנער — האָט אויך זעהר פיל אַכט געלעגט אויף דער כאָרעאָגראַפישער זייט און דעריבער איז די פאָרשטעלונג זעהר פאַרביג און פערשידענאַרטיג.

די ראָלען זענען ערשטקלאַסיג פערטיילט און אויסגעפיהרט דורכ׳ן גאַנצען אַנסאַמבל און דורך ספּעציעל אַנגאַזשירטע אַקטיאָרען.

„די ציגיינערין" ווערט געשפּילט היינט מאָנטאָג 9 אין אָווענד.

שוין מאָרגען טרעט אויף דער אַמעריקאַנער פיאַניסט אין פילהאַרמאָניע

דער ענערגישער דירעקציע פון לאָדזער פילהאַרמאָניע איז געלונגען צו אַנגאַזשירען נאָר אויף 1 קאָנצערט דעם פענאָמענאַלען אַמעריקאַנער פיאַניסט — ווילהעלם שורע טשערקעסקי, דעם בעריהמטעסטען שילער פון מייסטער יוזעף האָפמאַן.

דער קאָנצערט קומט פאָר מאָרגען דינסטאָג דעם 17 נאָוועמבער ד. י. 8.30 אָווענד.

נישט קוקענדיג אויף זיין יונגען עלטער קאָנצערטירט שוין זייט עטליכע יאָהר דער דערמאָנטער קינסטלער אין אַמעריקאַ מיט גרויס ערפאָלג.

די גאַנצע ענגלישע פּרעסע האָט זיך מיט בעגייסטערונג אָפּגערופען וועגען דעם קינסטלער.

קאָנצערט פון דער יודיש-האָלענדישער זינגערין ליסבעט סאַנדערס

דאָנערשטאָג, דעם 19-טען נאָוועמבער ד. י. 8.30 אָווענד קומט פאָר אין זאַל פילהאַרמאָניע אַ׳ איין-אייניגער קאָנצערט פון דער בעריהמטער יודיש-האָלענדישער זינגערין ליסבעט סאַנדערס, וועלכע וועט אויפפיהרען לידער אין די שפּראַכען: פראַנצויזיש, ענגליש, דייטש האָלענדיש און יודיש.

אַקאַדעמישער קינסטלער - אַנסאַמבל „פּיקאָלאָ" פון ווילנאַ אין לאָדז

מיטוואָך, דעם 18-טען נאָוועמבער ד. י. 8.30 אָווענד וועט אויפטרעטען אין פילהאַרמאָניע דער אַקאַדעמישער קינסטלער-אַנסאַמבל „פּיקאָלאָ" און זיין אָריגינעלען רעפּערטואַר.

די אַקאַדעמיש - אַרטיסטישע טרופּע „פּיקאָלאָ" איז ענטשטאַנען אין ווילנע ביי דעם יודישען סטודענטען-פאַריין אין יאָהר 1930. אין פּראָגראַם: פּאַראָדיעס, גראָטעסקען, סטודיעס, מאָנאָלאָגען, הומאָריסטישע לידער און ציגיינער ראָמאַנסען.

פון שטאָטישען טעאַטער

היינט 7.30 אָווענד ווערט געשפּילט זאַפּאָלסקאַ׳ס „מאָראַל פון דער פאַני דולסקאַ".

קלאַנג-קינאָ CAPITOL זאַוואַדזקאַ 16

היינט פּרעמיערע!!

„דער קעניג פון די פּרויען"

William Powell, Myrna Loy

וואונדערבאַרער פילם מיט אַ פּרעכטיגער אויסשטאַטונג. אין די הויפּטראָלען:

נישט קוקענדיג אויף דעם דאָזיגען אונגעהויערן טייערען פילם, זענען די פּרייזען נישט געהעכערט.

די פּרייזען אויף אַלע סעאַנסען זענען פון 54 גר. אָן — אָנהייב פון די סעאַנסען 4, 7 און 10 אָווענד. שבת און זונטאָג אָנהייב 12, 4, 7 און 10 אָווענד.

די פערוואַלטונג פון דער יודישער קהלה אין לאָדז

איז דערמיט מודיע, אַז דער צוגאָב-בודזשעט פון דער קהלה פאַר׳ן יאָהר 1936 און דער פינפטער טייל (לעצטער) פון עטאַט-רעגיסטער פאַר׳ן יאָהר 1936,

וואָס נעמט אַרום אַלע ביז-איצט נישט-בעשטייערטע צאָהלער פאַר׳ן יאָהר 1936, ווערט אויפ׳ן סמך פון די פערעפליכטענדע פאָרשריפטען אויסגעלייגט צום דורכזעהען אין משך פון 8 טאָג, ד. ה. פון 16. ביז׳ן 24. נאָוועמבער 1936 איינשל. אין דער קאַנצעלאַריע פון דער קהלה, פּאָמאָרסקאַ 18, אין די שעה׳ן פון 10 ביז 1 נאָכמ.

לאָדז, דעם 15 נאָוועמבער 1936.

הילף און רפואה פאַר ברוך-קראַנקע

רופּטורען) אויף פּוּפּיקעל, נופּעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערקרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פּיס, שיפע פלייצעס און שמערצהאַפטע פּלאַט-פּיס.

דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זענען פאַר׳ן לעבען ביטער און געפעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפונדענע ספּעציעלע גומי-הייל-באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע נעפּעריכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל-אַפּאַראַטען און גאָרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פּלאַט-פּיס. פאַר אַמפּוטירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט-פיס (סאַלאָן-אַרבייט).

ביים אַראָפּלאָזען זיך פון מאַגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד״ר גלענאַרד דער אמת׳ער בעריהמטער איז גאַנץ פוילען פון אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען אָנערקענט

אָנערקענונגס-צייגניש און לויט-טרייבען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען:

Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz, Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Müanzer.

ספּעציאַליסט Ortoped NATAN RAPAPORT

מיט 30-יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און 3 ביז 7 אָווענד

אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23

פּערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינגט וויכטיג.

ד״ר העללער

ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע

8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט

זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.

צוריקגעקעהרט

פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

Dr. med. M. GLAZER

ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ZACHODNIA 64, tel. 185-49

נעהמט אָן פון 12—2 מיטאָג און פון 7 ביז 8.30 אָווענד.

זונטאָג און חגאות פון 10—12 בייטאָג.

בעקומען אויסצייכנונג׳ען און אַ גאָלדענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראָפּע און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

RATUJE WŁOSY

usuwa łupież-zapobiega wypadaniu

DAJE PIĘKNĄ bujną fryzurę

פאָדערט אין אַלע שפּייטעס, פּאַריק-סקלאַדן און פּערפיומעריעס.

Fabr. Chem. - Kosm. „Pharmachemja", Bydgoszcz.

Dr. med. H. KRAUSKOPF

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

זגערזשער 15 טעל. 113-47

נעמט אָן פון 8.30—10 פריה און 4—8 אָוו.

Dr. med. M. TAUBENHAUS

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַליסט

פאַר אַקושעריע און פרויען קראַנקהייטען

פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט

זגערזשער 11, טעלעפאָן 246-09

נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו

Dr. med. J. GOLDBERG

ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Śródmiejska 20, tel. 186-13.

נעמט אָן פון 11—1 און פון 7—8 אָווענד

לעטשניצע

פאַר ווענעריש-קראַנקע מענער - שוועכע און הויט-קראַנקהייטען

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

פּיעטריקאָווער 45

טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אָווענד.

פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי-דאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָווענד.

אַ בעראַטונג 3 זל.

בחנם ווערט צוגעפּאַסט אַלערליי גלעזער!

„OPTICUM"

28 פּיעטריקאָווער 28

בעזיצט אויף לאַגער אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע ברילען, בינאָקלען, אַלערליי צילינדער-גלעזער, קאָמבינירטע גלעזער, טערמאָמעטערס, אַלעס צו די ביליגסטע פּרייזען.

מ׳ניערן אויך אויסגעפיהרט ווערט רעצעפּטען פינקטליך און רעעל. — נעדענקט די אַדרעס

עס וועלען אָנגענומען אַלע אַרט רעצעפּטען פון די ה״ה דאָקטוירים.

לעטשניצע

פאַר וועגעריש קראַנקע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1

טעל. 122-78

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונט.

וועגעריש-קראַנקע, מענער-שוועכע און הויט-קראַנקהייטען

אַנאַליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס-סטאַציע

אין טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

אַ בעראַטונג 3 זל.

DR. MED. G. GERSZTAJN

ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Traugutta 12, tel. 175-10

נעמט אָן פון 11—2 און פון 5—8.30 אָוו

Dr. B. Hurwicz

Choroby skórne i weneryczne

Piotrkowska 10

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.

זונטאָג און יום-טוב - פון 8 ביז 1 בייטאָג

Dr. med. P. Braun

צוריקגעקעהרט

ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57

נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָוו.

ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פּרייזען.

תנועת אחדות ישראל בפולין „הועד העירוני" בלודז.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מעלדונג זונטאָג די וואָך, שטעלען מיר פעסט פאָלגענדע:

1) נישט אמת אַז ווער פון אונזערע אין אָרגאַניזירטען אין „ברית חשמונאים" פּראָנצישקאַנער 4;

2) אמת איז, אַז דער פון אונז דירעקטאָר איז שפּעטער אויסגעשלאָסענער פרעז. יעקב הערץ האָט זיך מיט זיין פּראָ

בברכת אחדות ישראל

יו״ר שמואל אפּלבוים

קליינע אַנאָנסען 1 זלאָטי אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פּרייזע פאַסמענס

ס׳ווערט געזוכט אַ רירעוודיגע אַנזעעוודיגער מענש. צו מעלדען זיך אין יודישען לאָקאַטאָרען-פאַריין (פּיעטריקאָווער 31) טעגליך פון 6 ביז 9 אָווענד.

Zdolna uczenica może się zgłosić do magazynu obuwia. Ogórek, Zawadzka 11.

פערשידענעס

אַ מאָדערן שלאָפציממער, אַ קרעדענץ, אַ רונדען טיש מיט שטיהל צו פערקויפען צו ערפאַהרען פּיעטריקאָווער 123, ח.ו.

אַנ׳ אָפּערטאָר-מאַשין צו דינען פּראַ און קונסט-זיידע-שטאָף ווערט גע בעלעגענהייטליך צו קויפען. אָפּערטען אַדמינ. אונטער „מאַשין".

Zaginął dowód osobisty, wyd. na imię Abrama Hurwicza, zam. przy ul. Południowej 80. Zwrócić pod powyższym adresem.

שרייבען שעהן און שנעל לערנט אויס דער בעוואוסטער קאַליגראַף, בערמאַן אין 15 לעקציעס. אויך דער אויסגעלערנט שרייבען אַ גוטען יודישען בריף אין 20 טעג אַפילו דעם וואָס קאָנען גאָרנישט שרייבען. די עלטער שפּילט קיין ראָלע. אַלעיע 1-טער מאַי 4, ליפּשיץ.

אין פערלויף פון 3 מאָנאַטען לערן איך די העברעאישע שפּראַך אין ווי און אין שריפט מיט אַלע כללים ודקדוק אויך מפטיר מיט אַ דרשה צו בר מצוה. פּרייז צוגענגליך. מיין אַדרעס גדאַנסקאַ 24, לעהרער א. אימקין.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.